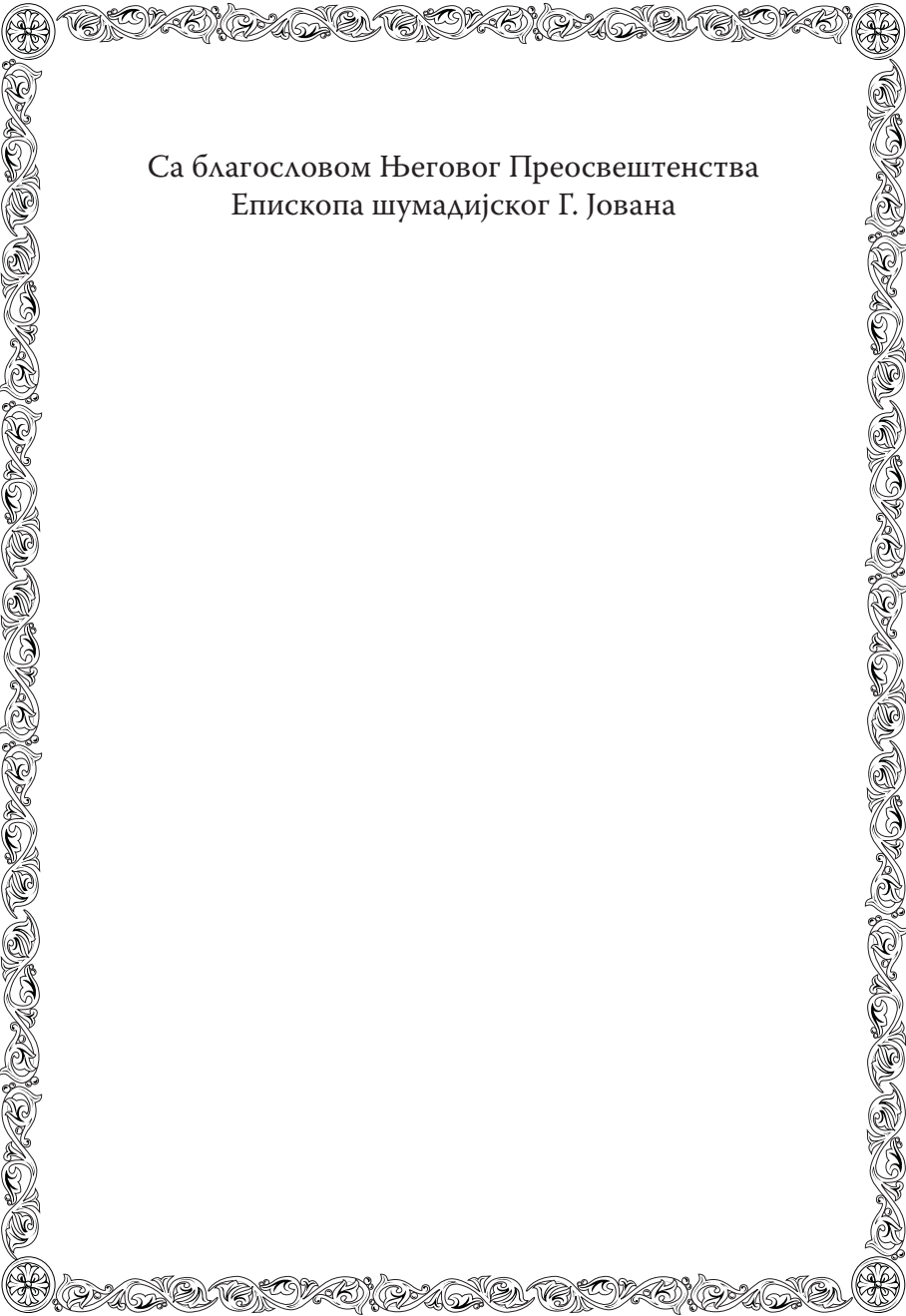




Каленік

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text. The border is composed of repeating motifs that form a rectangular frame.

Са благословом Његовог Преосвештенства
Епископа шумадијског Г. Јована



ПРАВОСЛАВНА ВЕРА

КАТИХИЗИС

*Православни катихизис
Основе православне вере кроз питања и одговоре
Библијска сведочанства*

ИСТОРИЈА ЦРКВЕ

ИСТОРИЈА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

приредили

о. Ђакон Златко Матић
Владан Костадиновић
Александар Сенић

Крагујевац 2005.



САДРЖАЈ

КАТИХИЗИС

<i>ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС.....</i>	<i>11</i>
<i>Љубав.....</i>	<i>11</i>
<i>Црква је тело Христово.....</i>	<i>12</i>
<i>Адам.....</i>	<i>13</i>
<i>Крштење.....</i>	<i>15</i>
<i>Заједница.....</i>	<i>15</i>
<i>Причешће.....</i>	<i>16</i>
<i>Литургија.....</i>	<i>17</i>
<i>Стварање света.....</i>	<i>18</i>
<i>Природа света је другачија у односу на Божанску природу.....</i>	<i>21</i>
<i>Бој је створио природу ни из чега.....</i>	<i>22</i>
<i>Човек је створен по икони Божијој.....</i>	<i>24</i>
<i>Несливена и неразделива заједница божанске и створене природе.....</i>	<i>26</i>
<i>Бој је изабрао човека да преко њега оствари заједницу са створеном природом.....</i>	<i>27</i>
<i>Бој Отац је желео да творевина кроз човека има заједницу са Сином, посредством Светог Духа.....</i>	<i>29</i>
<i>Бој је створио свет са циљем да свет поштане Црква.....</i>	<i>30</i>
<i>Први човек и његов грех.....</i>	<i>31</i>
<i>Последице Адамовог греха.....</i>	<i>32</i>

<i>Боџ није одустиао од своје намере да свети йосџане бесмрџан.....</i>	<i>33</i>
<i>Литурџијска заједница је конкретно йосџојање Цркве</i>	<i>35</i>
<i>Чланови Цркве, односно литурџијске заједнице.....</i>	<i>36</i>
<i>Литурџија је заједница свешџеника, ђакона и народа Божијеџ око ейскоја.....</i>	<i>37</i>
<i>Литурџија је нови начин йосџојања светиа и икона будућеџ царстџва Божијеџ.....</i>	<i>39</i>
<i>Православни храм и будуће Царстџво Божије.....</i>	<i>40</i>

ОСНОВЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ. КРОЗ ПИТАЊА И ОДГОВОРЕ..... 43

БИБЛИЈСКА СВЕДОЧАНСТВА.....65

<i>Старозавейни ойис стџварања светиа истџорија йрвоџ човека.....</i>	<i>65</i>
<i>Рођење Христџово.....</i>	<i>67</i>
<i>Црква је шџело Христџово.....</i>	<i>69</i>

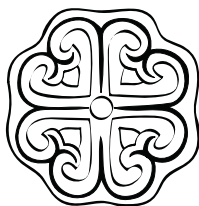
ИСТОРИЈА ЦРКВЕ

<i>1. Рођење Госџода Исуса Христџа.....</i>	<i>73</i>
<i>2. Рим и Јудеја у време оваилођења Боџа Лоџоса.....</i>	<i>74</i>
<i>3. Айосџоли.....</i>	<i>75</i>
<i>4. Рађање Цркве.....</i>	<i>76</i>
<i>5. Свети айосџол Павле.....</i>	<i>77</i>
<i>6. Проџон Цркве.....</i>	<i>79</i>
<i>7. Јереси.....</i>	<i>80</i>
<i>8. Расколи.....</i>	<i>81</i>
<i>9. Милански едикџ.....</i>	<i>82</i>

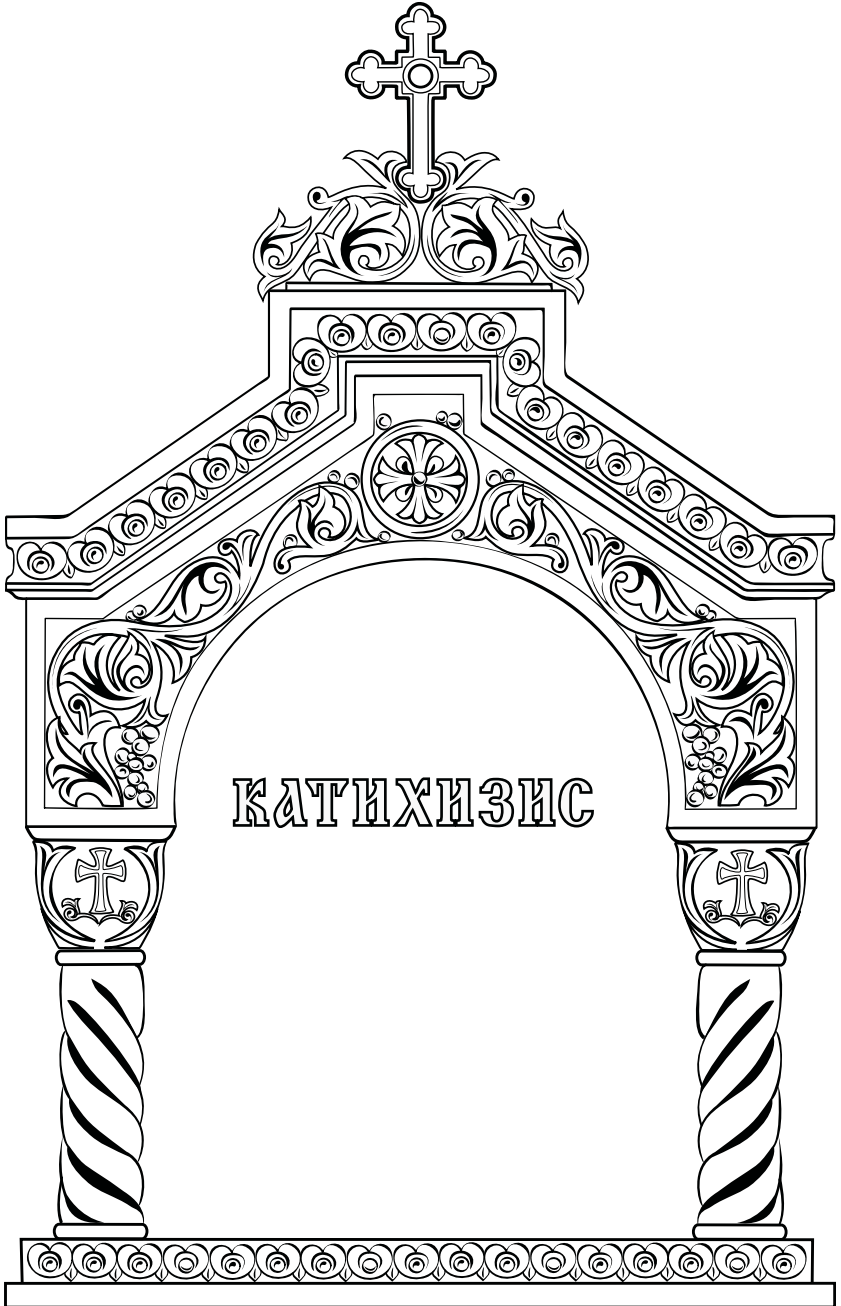
10. Васељенски сабори.....	82
11. Монаштво.....	84
12. Велики раскол.....	85
13. Крсташки походи.....	85
14. Пад Византије.....	86
15. Протестанти.....	86

ИСТОРИЈА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ИСТОРИЈА СПЦ.....	89
-------------------	----







КАТИХИЗИС



ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Љубав

Љубављу можемо да сазнамо оно што не можемо разумом или чулима. Природу која нас окружује, и посебно људе, најбоље познајемо кад их заволимо, односно, кад ступимо са њима у заједницу љубави. Бога, пак, не можемо открити никако, ни разумом ни чулима, него једино љубављу. Јер, Бога ниједан човек никада није видео. Син Божији који је постао човек, Исус Христос, открио је људима Бога. Кад заволимо другог човека, тада откривамо и Бога у њему.

Бог Отац има Сина и Светога Духа. Они живе у таквој љубави да им је заједничко све што имају. Све што чине - чине из међусобне љубави.

Бог Отац, заједно са Сином и Духом, створио је најпре биљке и животиње, а затим и човека, као заједнички свет на који је гледао кроз своју љубав према Сину и Духу. Пошто је на сва створења гледао кроз свог Сина, она су за Бога Оца била не само жива, већ и најлепша, а свако створење за себе и сва заједно - била су му посебно драга.

Бог Отац, Син и Свети Дух на крају су створили и човека. Створили су Адама и Еву сличне себи, да и они гледају на све биљке и животиње као Бог – с љубављу, и да буду њихови пријатељи, готово као синови, и да им сва творевина, сав свет на земљи буде заједнички. Да заједно са Њим, у љубави, пазе на сва створења. **Овим су Бог**

Отац, Син и Дух хтели да сва створења учествују у Њиховој вечној срећи кроз човека Адама, на кога је Бог Отац гледао као на свога сина, али било је потребно да и човек воли Бога као свог Оца. Слично је и са нашим родитељима, који су нам дали живот из љубави, па је због тога све што је њихово и наше. Наши родитељи, такође, кроз нас гледају читав свет и зато је свет за њих леп, као што смо им и ми лепа. То нам они често и кажу кад нам тепају да смо „мамино злато“ или татино „све на свету“, јер на свет гледају кроз нас које много воле.

Важно:

Када волимо некога и сав свет нам изгледа леп, то јест онакав какав заиста и јесте - драг и непоновљив. Тада сазнајемо да су сва жива бића непоновљива, чудесна и лепа.

Бог Отац гледа на свет кроз свог Сина Исуса Христа, кога воли највише, и у коме једино и препознаје свет као свој свет и брине о њему. А то стога што и Исус Христос воли Бога Оца највише на свету.

Црква је тело Христово

Исус Христос је Син Божији и њега Бог много воли. Исус такође много воли Бога Оца и као израз те љубави даровао му је све што има: биљке, животиње, птице. Упознао је и људе, своје пријатеље, са Богом Оцем и замолио га да их прими и воли као своје синове, то јест онако као што воли њега - Христа.

Тако Бог Отац воли све људе, Христове пријатеље, и сву природу коју му је Христос даровао, као Христа, свог Сина, не одвајајући их једно од другог.

У ту заједницу љубави Бога Оца и Исуса Христа, у коју је Христос увео природу и у коју су ушли сви они који су заволели Христа, а која се другачије зове Црква, позвани смо да уђемо и ми. У њу треба да унесемо и све оно што волимо, да бисмо били синови Божији и да бисмо заједно са осталом природом вечно живели као драга и непоновљива бића за Бога.

Важно:

Сви људи и сва природа која уђе у заједницу љубави Христа са Богом Оцем постају део Христа, тј. Тело Христово. Слично стварима, које постају део нас када нам их неко из љубави поклони. Зато кад изгубимо једну од њих, осећамо бол као да се нешто откинуло од нашег тела.

Адам

Бог отац је, заједно са Сином и Светим Духом, у почетку створио небо и земљу. Створио је ваздух, воду, биљке и животиње, од најмањих до највећих. На крају је Бог створио човека Адама сличног себи.

Бог је Адама створио са циљем да Адам буде свештеник у природи, тј. у свету. То значи да је Адам требало да воли Бога и природу око себе и да је дарује, тј. да је дели са Богом и са другим људима. Адам је, дакле, требало да буде као Христос - посредник између Бога и света.

Сваки човек је створен по лику Божијем. Зато су сви људи позвани да се брину о природи и да је дарују Богу и својим ближњима. Исус Христос је једини посредник између Бога Оца и природе и зато је Он нови Адам. Све што Христос дарује Богу Оцу вечно ће живети.

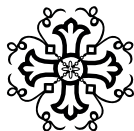
Човек Адам није хтео да буде пријатељ са Богом. Хтео је свет само за себе. Због тога се десило нешто страшно и за њега и за свет: уместо да постане богат и срећан, Адам је, када је остао сам, постао тужан и несрећан. У том тренутку сав свет, све животиње и људи, постали су му непознати, страни и непријатељски. Штавише, створења су почела да умиру јер су остала без љубави. Јер, љубав је заједница са другим, то јест са Богом, која оживљава и биљке, и животиње, и људе, и све што постоји.

Када се родио Исус Христос, преко Њега су људи и природа поново ушли у заједницу и пријатељство са Богом и поново су оживели и засијали истинским сјајем. Људи су постали јединствене и непоновљиве личности, а природа је оживела.

Важно:

Да би природа која нас окружује била жива и лепа и да би људи постали непоновљиве личности, треба да уђу у Цркву као заједницу Бога Оца и Исуса Христа. Да бисмо то схватили, треба да волимо друге људе, а природу да делимо са другима, да бисмо је заједно неговали у љубави са другим људима.

Људи за нас као да не постоје све док не остваримо заједницу љубави са њима. И природа за нас, у ствари, као да не постоји док нам је биће које волимо не поклоним и док је не заволимо бринући се о њој и чувајући је.



Крштење

Крштењем нас Дух Свети уводи у Цркву, то јест у заједницу љубави са Христом и Богом Оцем и са другим људима који су у Цркви. Захваљујући тој заједници и ми постајемо вољена бића за Бога Оца и за остале људе, као и они за нас. У тој заједници постајемо посебни и јединствени и зато на крштењу добијамо име. То име значи да смо то ми а не неко други, али и много више од тога. То је знак да нас Бог Отац посебно воли, као своје синове. Уласком у Цркву - Литургијску заједницу, остварујемо заједницу са Богом Оцем и постајемо за Њега јединствена, непоновљива и вечна бића.

Заједница

Исус Христос је живео у заједници са својим пријатељима. Његови први пријатељи били су апостоли. Они су Христа много волели, као и Он њих, и били су му до краја живота верни пријатељи. Христос је прво њих упознао са својим Богом Оцем, а Њега је замолио да их чува и воли као самог Христа. Зато их је Бог Отац заволео и поставио да буду заједно са његовим Сином, Исусом Христом, и да све оно што Он има буде и њихово. Апостоли су, пак, упознали свет са истином да је Исус Христос из Назарета Син Божији.

Важно:

Треба чувати и продубљивати пријатељство са људима, јер тиме постајемо и Божији пријатељи. Једино апостоли знају ко је прави Син Божији - Христос и зато њима треба веровати.

Причешће

Када у недељу пођемо у Цркву, носимо са собом дарове Богу: хлеб, вино, уље, разне плодове и цвеће. Тамо их предајемо свештеницима, а када почне Служба, они их предају у руке Христу. Христос наше дарове дарује Богу Оцу и моли га да њих и све нас освети и сједини у љубави. На крају сви једемо од тих дарова, то јест од једног хлеба, и пијемо из једне чаше - причешћујемо се, као знак нашег међусобног јединства и јединства са Христом у љубави.



Важно:

Природа нам је од Бога дата да преко ње у љубави остварујемо наше међусобно јединство и јединство са Богом. И природа која нас окружује део је нас. Ако уништавамо природу, наносимо бол онима које волимо и који нас воле, али и самима себи.

Литургија

Када се недељом сви саберемо у Цркви - епископ, свештеници, ђакони, појци и народ - почиње Божија служба. Сви ми ту имамо своје задужење и своју службу која нас сједињује са другим учесницима у Литургији. Службама у Цркви руководи епископ. Другим речима, сви ми који смо присутни на Литургији служимо једни другима и сви заједно преко епископа служимо Богу Оцу остварујући са Њим и међу собом заједницу љубави. Зато се Литургија и зове служба. То наше заједништво у љубави завршава се тако што сви једемо од дарова које смо донели - од једног хлеба, и пијемо из једне чаше. Тако сви постајемо једно тело, слично нашем телу, на коме сви удови имају различите службе, али служе један другом јер наше тело може да постоји само на тај начин. Свим удовима на нашем телу руководимо ми, а не неко други, зато што је то наше тело. У свету постоје многи људи који имају различите дарове. Неко има дар да буде учитељ, а неко има песнички дар, неко, пак, уме да се брине о природи, а неко да прави ципеле. Други, опет, знају да праве куће. Сви ти дарови су потребни за живот сваког човека и због тога људи треба да служе једни другима.

Да бисмо служили једни другима, треба да постоји један, први међу нама, да све то усмерава и повезује једну службу с другом.

Свет у коме живимо твори једну велику Божију службу, којом руководи Исус Христос. Све службе у свету, и оне разне које обављају људи и оне које обављају биљке и животиње, неопходне су да би свет постојао. Свет је као једно велико тело које, да би живело вечно, треба да постане Тело Христово.



Христос је наш пријатељ и прави извор нашег живота и живота целог света. Но, то ћемо разумети само ако га заволимо. Христос, Син Божији, постао је човек да бисмо ми људи и природа могли да га волимо и да остваримо заједницу са Њим. Зато, када волимо једног човека, тада волимо и Христа и разумемо Његове речи: „Ја сам хлеб живота: који мени долази неће огладнети и који у мене верује неће никад ожеднети.“

Стварање света

Бог Отац, Син и Свети Дух створили су ни из чега Небо и Земљу и све што се види и не види. Стварање је трајало шест дана. Све што је Бог створио повезано је међусобно јединственом природом, а разликује се по врстама. Најпре је Бог створио ниже, простије врсте, а затим оне више и сложеније. Све је Бог Отац створио кроз Сина и Светог Духа, својом речју, тако што је говорио: *нека*

буде то и то, што је одмах и бивало. Човека је створио на крају, као најузвишеније биће, слично Богу.

У почетку, Земља је била обавијена водом и тамом, невидљива и без конкретних облика и Дух Божији дизао се над водом. Бог је најпре створио светлост. Светлост је ра-загнала таму и тако је освануо први дан.

Другог дана Бог Отац је рекао да постане небо које ће раздвојити воду. Тако је и било - вода се раздвојила на воду испод неба и на воду изнад неба. Бог је потом рекао да се сакупи сва вода испод неба на једно место и да се покаже суво тло. Тако се и догодило. Бог је назвао суво тло земљом, а воде морима. И видео је Бог да је то добро. Потом је Бог рекао да из земље никну трава, биље и разне врсте дрвећа која доносе плод у коме је њихово семе за размножавање. Тако је и било. И видео је Бог да је и ово добро и освануо је трећи дан.

Четвртог дана Бог је створио небеска тела - сунце, месец и звезде као носиоце светлости. Сунце је поставио да обасјава и да загрева земљу, да се по њему и по месецу одређује време на земљи, дан и ноћ. И видео је Бог да је добро и то што је створио.

Потом је Бог створио водени свет: китове, велике и мале рибе, многе живе душе у води и разне врсте птица на земљи. Видео је Бог да је све то добро и благословио их рекавши им да се рађају, да се множе и да испуне мора, а птице да се множе на земљи. И дошло је вече и освануло је јутро шестог дана.

Шестог дана Бог је створио разне врсте гмизаваца на земљи, четвороножне животиње, стоку и ситне животиње, као и многе врсте дивљих звери. И виде Бог да је то добро.

На крају, Бог Отац је предложио Сину и Светом Духу да створе човека рекавши: „Да створимо човека сличног

нама, који ће бити управитељ над свим морским рибама, птицама, животињама и над целом земљом.“

Још је Бог створио човека сличног себи и то мушко и женско.

Човекова сличност Богу значи да је Бог створио човека да живи у заједници љубави са другим људима и са природом, као што Он живи са Сином и Светим Духом. Бог је благословио човека и жену говорећи: „Растите и размножавајте се и напуните земљу и владајте њом. Управљајте морским рибама, птицама у ваздуху и свим животињама на земљи.“

Бог је дао људима сво биље и све плодове од разног дрвећа за храну, а животињама, птицама и свему што се креће по земљи дао је траву за храну.

Тада је погледао Бог све што је створио и видео да је све веома добро. Тако је Бог за шест дана ни из чега створио све што постоји, а седми дан је благословио као дан одмора од стварања.

Важно:

Свет је створен. То значи да свет није постојао све докле док га Бог није створио, а све што је створено има почетак и крај. Свет је створен из различитих врста које су међусобно подељене. Сва бића су различита по времену стварања, док им је створена природа заједничка.

Свет, дакле, има почетак постојања, а може имати и крај. То зависи од воље Бога који је свет створио. Једино је Бог нестворен и зато је Он вечан, односно нема ни почетак ни крај.



Природа света је другачија у односу на Божанску природу

Свет некада није постојао. Када је Бог захтевао створити свет није из чега. Пре него што је свет постао, није постојало ништа. Постојао је само Бог. Бог није створио свет из своје Божанске природе, или неке природе која је претходно постојала, већ ни из чега. **Божанска природа је нестворена, неограничена, невидљива, бесмртна.** Свет је по природи нешто друго у односу на Бога и одељен је од Бога. Бог је нестворен, док је све друго што постоји створено.

Та одељеност света од Бога и различитост његове природе у односу на Божију природу, последице су створености света ни из чега. **Створеност света значи да он има почетак, односно да постоји као време и простор.** Свет, дакле, постоји у времену и простору зато што је створен, зато што има почетак. Слично томе, кад човек прави једну одређену ствар, он почиње да је прави у једно одређено време. Од тог тренутка почиње време трајања те ствари. Истовремено, кад почиње да је прави, човек ту ствар одваја од других ствари. Тако настаје простор.

Постојање времена и простора, дакле, зависи од настајања света. Од када је настао свет, од тада почиње његово време и простор. Ни време ни простор не постоје изван створеног света. **Бог постоји изван времена и простора зато што је нестворен, вечан, нема ни почетак ни крај.**

Бог је створио свет, као што смо видели, не као јединствену масу, већ као многа конкретна бића и врсте. Та раздвојеност бића омогућује да постоје време и простор и унутар самог света. На тај начин постоји свет и сва

бића; све је настало, односно рођено, ни из чега, вољом Божијом. Зато све има почетак и крај по својој природи; свет као целина и свако биће посебно.

Важно:

Бог и свет су различити по природи. Бог је нестворен док је природа света створена ни из чега. Време и простор постоје у створеној природи. Почетак постојања природе значи почетак постојања времена и обрнуто. Простор и време су две неодвојиве категорије.

Бо̄г је створио природу ни из че̄га

Бог је створио природу из небића, из ништавила. Зато је створена природа пропадаљива, смртна. Својим настајањем, или рађањем, бића деле једну исту природу, односно једна иста створена природа постоји у многим врстама и бићима. То нам показује стварање света, односно настајање и рађање бића. Настајање, односно рађање бића из небића, чини да су сва бића по природи смртна. Бог је, међутим, створио свет да живи, а не да умре, јер га је створио из љубави и много га воли.

Поставља се питање: на који начин свет може да живи иако је створен, односно по природи смртан?

Да би створена природа превазишла смрт, треба да оствари јединство са нествореном природом, с Богом. То јединство треба да буде такво да не укине различитост створене природе у односу на Божанску природу. Јер ако се створена природа слије с Божанском природом, онда ће нестати, односно умрети, зато што је Божанска природа много јача од створене. Створена природа треба да буде, дакле, сједињена са Божанском природом, односно,

са Богом, али не сливена, да би живела, односно да би превазишла смрт.

Да би се постигао овај циљ, Бог је на крају стварања створио човека од земаљског праха, тј. од природе од које су створена и сва остала бића и даровао му слободу, односно свој Божански лик. Јер је и Бог слободна личност, а не безлична природа. Својом слободом човек може да буде у заједници с Богом, а преко човека то може и цела природа, а да се не слије са Божанском природом, која би је због своје силине и неограничености уништила.

Последице створености света јесу, дакле, да је свет по природи смртан, док је Бог бесмртан. Свет нема у себи Божанску природу па зато може и да престане да постоји. Његово постојање зависи од Божије и човекове воље, односно од сједињења створене природе преко човека са Богом.

Важно:

Природа света је створена ни из чега и зато је смртна. Сва бића су смртна зато што имају исту природу која је створена ни из чега. Бог много воли свој свет јер га је слободно, из љубави, створио и жели да он вечно живи. Да би се то постигло, створио је човека слободним како би остварио с њим, а преко њега са целом природом, заједницу љубави.



Човек је створен по икони Божијој

„Потом рече Бог: да начинимо човека по своме обличју као што смо ми, који ће бити господар од риба морских и од птица небеских и од стоке и од целе земље и од свих животиња које се крећу по земљи. И створи Бог човека по обличју своме, по обличју Божјем створи га; мушко и женско створи их.“

(1Мој 1, 26–27)

Бог Отац, Син и Свети Дух створили су човека, односно људску врсту, на крају стварања света. Човек је створен тако што је Бог узео раније створену природу и од ње створио човека. То значи да човек садржи у својој природи исту ту створену природу која је заједничка свим створеним бићима. Другачије речено, човек је свет у малом.

Будући да је и човек створен од исте смртне природе као сва друга бића, и он је по својој природи смртан. Човек умире из истог разлога због кога умиру сва створена бића. Бог је створио човека, међутим, по своме лику, тј. сличног себи. Шта је то икона Божија у човеку, свети људи и писци су кроз векове различито дефинисали: дух, слобода, душа, личност итд., прилагођавајући то људском разумевању. Сви се, међутим, слажу с чињеницом да је Бог створио човека различитим од свих других створених бића.

Разлика између човека и осталих створених бића огледа се у томе што је човек биће заједнице. Бог је Један, али је у исто време Тројица. Сваки човек као икона (слика) Божија, такође је један, конкретна личност, али је у исто време многи. Када човек воли једно биће он тада не може да замисли своје постојање без њега.

Зато жели да биће које воли живи вечно. То значи да је човек као личност, односно као икона Божија, биће заједнице. Не може да постоји сам и жели да постоји вечно.

Захваљујући, дакле, слободи, љубави, односно икони Божијој која му је дарована од Бога, човек може да воли друго биће и да љубављу, слободом сазна оно што не може ни једно друго живо биће на земљи: да је човек биће заједнице и да не може да постоји сам, мимо заједнице љубави са другим човеком. У заједници слободе, љубави с другим човеком, човек такође сазнаје да је сваки човек носилац постојања целокупне природе и да смрт једног човека угрожава читав свет смрћу као ништавилом. Када човек воли другог човека, он у њему види читав свет и све људе као једног човека, као ту личност коју воли и жели да она вечно постоји, и зато кад се он изгуби, као да се губи читав свет, иако и даље постоје многа бића и многи људи. Ово искуство, које има само човек, упућује нас на то да је човек икона Божија, јер једино он има сазнање о томе, да је сваки човек носилац постојања читавог света и да кад један човек умре, као да са њим умире читав свет и зато једино он и трага за превазилажењем смрти. Човек је такође свестан да бесмртност не може наћи у створеној природи и зато њу тражи у контексту остварења заједнице с једним бићем које се налази изван природе, тј. с Богом.

У томе је, дакле, икона Божија у човеку, тј. суштинска разлика између човека и свих осталих бића на земљи. Човек може, захваљујући тој икони, тј. слободи која му је дарована од Бога, да воли друго биће и да на тај начин сазна да је постојање израз слободне заједнице с другим бићем, зато жели да он и бића која воли постоје вечно. Отуда, једино човек тражи Бога.

Важно:

Бог је створио човека на крају стварања света. Створио га је по своме лику што значи да је човек слободан, односно личност. Човек је личност, односно непоновљиво биће и носилац постојања целокупне природе, у заједници слободе с другом личношћу. Бог је створио човека по своме лику, што значи да му је даровао слободу, како би могао да има заједницу љубави са другим човеком и како би могао да сазна да је постојање израз заједнице слободе с другом личношћу, односно да сазна смртност и пролазност своје природе и природе целог света и да мора, ако жели да превазиђе смрт, да оствари с Богом личну заједницу.

*Несливена и нераздељива заједница божанске
и створене природе*

Да би створена природа живела вечно, било је потребно да се сједини са нествореном, односно Божанском природом. То јединство је требало да буде такво да не дође до сливања ових двеју природа. У ту сврху Бог је створио човека сличног себи, тј. слободног, као личност. Човек као личност остварује личну заједницу с Богом, који је такође личност. То није заједница природе, него личности. То значи да је Бог створио човека као личност ради личног сједињења с њим, а преко њега и са читавом природом, без сливања Божанске и створене природе. Јер, ако би дошло до сливања природа, тада би се створена природа изгубила, јер је слабија од Божанске. Нераздељиво јединство између Божанске и човечанске природе, без њиховог сливања, омогућује чињеница да су и Бог и човек слободни, тј. да су личности.

То значи да су Бог и човек у свом постојању слободни од закона природе. Слично људима који могу да се понашају мимо закона природе: да посте иако су гладни, да воле друге људе иако су ови грешни, ружни, припадници другог „племена“, итд. Иако је, међутим, човекова слобода у односу на законе природе ограничена, она ипак показује да је човек створен да постоји слободно, у заједници љубави с другим човеком, односно да превазиђе природне законе, тј. смрт.

Важно:

Да би створена природа живела, потребно је да се сједини с Божанском природом. Да не би створена природа била уништена од стране Божанске, то сједињење треба да буде нераздељиво, али несливено. Такву врсту сједињења могу да остваре једино Бог и човек зато што су они личности, тј. слободни су у свом постојању и не зависе од закона природе. Бог је апсолутно слободан, док човек још увек није, али жели да буде апсолутно слободан, односно да буде као Бог.

Боџ је изабрао човека да преко њега оствари заједницу са створеном природом

Иако је свако створено биће Богу драго јер га је Бог из љубави створио, Бог је изабрао између свих створења човека да с њим, а преко њега и са осталом природом, оствари слободну заједницу, заједницу личности и да тако смртна природа постане бесмртна. У том циљу Бог је створио човека на крају стварања, по својој икони и подобију, односно створио га је као личност, тј. способног да живи у заједници слободе, љубави

с Богом и с другим бићима. Човек је створен слободан, тј. као икона Божија и носилац је целокупне створене природе зато што је личност. Кад волимо једног човека, тада откривамо да је он личност и да не можемо да живимо без њега, као и то да је као личност носилац постојања целокупне створене природе. Зато кад изгубимо једну вољену личност, онда смо изгубили све, читав свет. Безлична природа, управо због тога што нема слободу, зависи од човека у свом сједињењу с Богом, а самим тим и у свом постојању. Кроз човека и његову заједницу с Богом и сва остала природа аутоматски долази у јединство с Богом, јер човек је носилац целокупне природе.

Човек треба слободно, лично, да оствари заједницу с Богом, а самим тим и спасење, односно вечни живот. Јер, човек је слободна личност. Без његовог пристанка не може бити спасења, односно не може бити сједињења Бога и створене природе. Само уз Адамов слободни пристанак могло је да дође до личног јединства Бога с њим, а преко њега и са осталом природом. Слично је кад желите да сте с неким човеком пријатељ и нераздвојни друг, то не можете постићи ако и тај други то не жели. Животињама и стварима можете управљати како хоћете јер оне немају слободу, док људима не можете без њиховог слободног пристанка. У противном, људе сводите на животиње и на ствари.

Важно:

Бог је изабрао да преко човека оствари личну заједницу са целокупном природом и да на тај начин створена природа превазиђе смрт. Та заједница је требало да буде слободна и од стране Бога и од стране човека. Зато је Бог створио човека слободним.

Боџ Отац је желео да ѿворевина кроз човека има заједницу са Сином, ѿсредсѿвом Свејѿоџ Духа

Будући да је Бог Света Тројица, Отац, Син и Свети Дух - три конкретне личности, а не безлична природа или сила, Бог Отац је желео да се сједини са светом преко свога Сина. Син Божији је тај који у име Свете Тројице остварује личну заједницу с човеком, а преко њега са природом. Благословом Оца, преко Сина Божијег, уз помоћ Светог Духа, створени свет би се преко човека сјединио са Богом у личности Сина Божијег и био би бесмртан.

У личном, слободном јединству Сина Божијег са човеком, Син Божији би из љубави према човеку толико постао човек, колико би човек из љубави према Богу постао бог, а природа би се обожила. Слично човеку који слободно, из љубави одговори на позив другог човека и оствари са њим личну заједницу. Он тада постаје неовдвојив од те личности и постаје из љубави део ње толико колико друга личност коју воли постаје из љубави према њему део њега. Другим речима, кроз сједињење Сина Божијег с човеком, остварила би се Тајна Христова у којој би Син Божији постао човек не престајући да буде Син Божији, а човек би у Христу постао као Бог, син Божији, не престајући да буде човек, док би се сва остала природа обожила, будући да је човек носилац целокупне створене природе. На тај начин би цела творевина постала Христос, Тело Христово, односно Црква као заједница свих створених бића, возглављена у Христу, Сину Божијем преко човека.

Важно:

Бог је Света Тројица, Отац, Син и Свети Дух. Као што људска природа не постоји мимо конкретних људи, Мар-

ка, Јована, Милице, тако не постоји ни Божанска природа мимо Оца, Сина и Светог Духа. Бог Отац је пожелео, а са тим су се сложили и Син и Дух, да створена природа има заједницу с њима кроз Сина. На тај начин би Син постао човек, а човек у њему као син Божији, односно Христос, док би свет у Христу постао бесмртан.

*Бог је створио свет са циљем да свет
послужује Црква*

Црква је заједница слободе, љубави створене природе преко човека са Сином Божијим. Другим речима, Црква је Тајна Христова, односно Христос. Зато што је Христос, односно Тајна Христова, јединство створене природе кроз човека са нествореном природом у личности Сина Божијег. **Бог је створио свет са циљем да свет постане Црква, Тајна Христова, односно заједница читаве створене природе са Сином Божијим, кроз човека Адама.** Човек би у заједници са Сином Божијим постао као Бог, односно као син Божији, а преко њега би сва створена природа остварила заједницу с Богом. На тај начин би створена природа постала бесмртна и живела би вечно.

Са овим циљем је Бог створио свет и на крају благословио човека, односно зажелио, да човек, а преко њега и сва створена природа, слободно, из љубави оствари заједницу са Сином Божијим.

Важно:

Природа света је створена ни из чега и зато је смртна.

Свет је створен као многа бића и врсте из једне јединствене природе. Зато су сва створена бића смртна.

На крају стварања, Бог Отац, Син и Свети Дух створили су човека сличног себи. Човек је створен слободним да би постао биће заједнице.

Свет је као један велики човек, односно човек је свет у малом.

Бог је зажелио да буде у заједници слободе, љубави са светом преко човека у Христу, своме Сину да би на тај начин човек, и свет у њему, живео вечно.

Бог је створио свет са циљем да постане Црква, односно Тајна Христова.

Први човек и његов зрех

Први човек Адам хтео је да постане бесмртан, тј. да постане као Бог. То је била и Божија намера кад је стварао човека. То је, међутим, требало да се оствари кроз слободно сједињене Адама с Богом. Зато је Бог помагао човеку да оствари тај циљ, али на такав начин да му не укине слободу, већ да му помогне да је изрази као љубав према Њему, зато што је човек једино у слободној заједници с Богом могао да превазиђе своју смртност. Дао му је на почетку лак задатак, да не једе плодове само од једног дрвета, желећи да човек тражи извор бесмртности у Њему, Богу, а не у смртној природи.

Уместо да послуша Бога и да тежи ка сједињењу с Њим, човек се сјединио са створеном природом очекујући да му она да бесмртност. Створена природа, међутим, будући да је и сама била смртна, није могла да буде извор бесмртности за човека. Тако је човек, уместо да постане бесмртан, тј. да постане као Бог, остао и даље смртан.

Грех првог човека Адама јесте, дакле, у томе што је он бесмртност тражио у створеној природи, а не у зајед-

ници с Богом, и зато је остао смртан. Уместо да у сједињењу с Богом тражи бесмртност, он ју је тражио у створеној природи. Ову грешку многи људи понављају до данас.

Важно:

Човек може да постане бесмртан само у заједници с Богом. Створена природа која нас окружује и сама је смртна и не може бити извор бесмртности. Природа, такође, жели бесмртност и то може постићи једино преко човека уколико се он сједини с Богом.

Последице Адамовој зреха

Бог је изабрао човека да се сједини са Његовим Сином и да постане бесмртан, односно да постане син Божији. Кроз њега би се сјединила цела природа с Богом. Тако би настала Тајна Христова, тј. Црква, заједница створене природе с Богом у Сину Божијем, кроз човека.

Адам је, међутим, потражио обожење, односно бесмртност, не у сједињењу с Богом, него у сједињењу са створеном природом. Хтео је да он буде Бог за природу и да природу приноси себи а не Богу. Зато је остао смртан, а са њим и остала природа.

Последице промашаја циља због кога је створен, односно греха првог човека, поред тога што је свет остао смртан, јесте борба човека с природом да би је потчинио себи као богу. Када то није могао он је почео да се плаши природе, да је обожава и да јој се клања као Богу. По речима Светог Писма „уместо да се клања Творцу, човек је почео да се клања творевини“. Будући угрожен смрћу, човек је почео да тражи бесмртност у створеној природи, уместо у заједници с Богом, и зато је почео и да обожава

природу уместо Бога. Природа је, такође, постала непријатељ човеку.

Важно:

Последице греха првог човека Адама јесу: смрт, борба човека против природе, обожавање природе уместо Бога и непријатељство природе према човеку.

*Бог није одусио од своје намере да свей
јосиане бесмртиан*

Упркос Адамовом греху, Бог није одустао од своје првобитне намере да створена природа достигне бесмртност кроз сједињење човека са Његовим Сином, зато што је Бог створио природу из љубави и није хтео да дозволи да она пропадне. На разне начине је позивао људе да не очајавају и да се не мире са смрћу, обећавајући им да ће на крају смрт ипак бити побеђена. Многи људи су веровали у Господње обећање и чекали да се оно оствари.

Обећање Божије испунило се рођењем Сина Божијег који је постао човек, тј. Богочовек Исус Христос, јер је у Христу створена природа сједињена с Богом. У остварењу Тајне Христове, Бог је такође поштовао слободу човека као што је то учинио и у случају првог човека, Старог Адама. Девојка Марија, Пресвета Богородица, слободно је пристала да дарује створену природу Богу и да роди Сина Божијег као човека. Син Божији се родио од Светог Духа и Марије Дјеве и постао човек - Нови Адам, Исус Христос. Тако је циљ због кога је Бог створио свет ипак испуњен. Променио се само начин остварења тог циља. Сада је Син Божији учинио све оно што је пропустио да

учини први човек Адам. Чак је претрпео и смрт због греха, односно одбијања првог човека да принесе природу Богу. Циљ је, међутим, остао исти: сједињење створене природе преко човека са Богом у Сину Божијем.

Природа је у Христу победила смрт што је показало Христово васкрсење из мртвих. Христос је постао глава Цркве (односно, читавог света) и њен начелник као Нови Адам. Сви људи су позвани да остваре заједницу са Христом Богочовеком, односно да постану чланови Цркве и да на тај начин постану бесмртни. Оно што је Бог обећао првом човеку почело је да се остварује у Христу и са Христом кроз Његово васкрсење. Ово обећање Божије показаће се као истинито у свој својој пуноћи када Христос поново дође и кад васкрсну из мртвих сви који су умрли.

Важно:

И поред тога што је Адам погрешно, Бог није одустао од свог циља да свет постане бесмртан. То најбоље показују рођење Сина Божијег као човека, Његова смрт и Његово васкрсење. Природа и људи могу постати бесмртни само у заједници са Христом. То ће се показати као истинито у последњем дану када Христос поново дође.

Адам је хтео да постане као Бог, тј. да постане бесмртан, али не у заједници с Богом, већ са створеном природом.

Последица човековог пада, тј. промашаја постављеног циља, јесте то да су човек и природа остали смртни и постали непријатељи једно другом.

И поред тога што човек није остварио постављени циљ, Бог није одустао да му помаже у остварењу тог циља, а то је достизање бесмртности.

Рођењем Сина Божијег као човека Бог је поставио нови почетак у историји спасења света и најавио да ће на крају кроз васкрсење мртвих смрт бити коначно побеђена.

Литургијска заједница је конкретно постојање Цркве

На крају историје, када Господ Исус Христос поново дође у свет, сабраће око себе све оне људе и народе који су његови. Тада ће оживети и људи који су умрли и биће са Њим ако су то већ били док нису умрли. Та заједница је Црква, односно вечно Царство Божије, коме неће бити краја. То нам је обећао Господ Исус док је још био с људима на земљи. Да ће се то догодити верују сви они који су хришћани.

Вера хришћана у будуће Царство Божије исказује се као Литургија и кроз Литургију. Кад постанемо чланови Литургијске заједнице кроз Крштење и кад након тога присуствујемо Литургији, ми као да смо већ у тој великој и последњој Цркви, односно у будућем Царству Божијем, сабрани са свима људима и са свом природом око Христа. Другачије речено, Литургија је конкретно постојање будуће Велике Цркве и присуство Господа Исуса Христа сад и овде у историји, све док Он поново не дође и сједини све људе са собом. Свака литургијска заједница је цела Црква у малом.

Важно:

Црква је заједница свих људи са Христом која ће се потпуно остварити на крају историје када Христос поново дође на земљу. Док се то не деси, Црква постоји, сад

и овде у историји, као Литургија. Зато је Литургија конкретно постојање Цркве. Свака литургијска заједница јесте цела Црква у малом.

Чланови Цркве, односно литургијске заједнице

Црква је заједница многих људи и природе са Богом Оцем кроз Сина Божијег који је постао човек, односно кроз Богочовека Исуса Христа. Заједницу људи са Христом твори Свети Дух. Чланови Цркве се разликују међу собом као личности. У њој су Богородица Марија, која је мати Исуса Христа јер је родила Христа као човека, апостоли, тј. први ученици и пријатељи Христови, и сви они који су на разне начине показали да воле Христа.

Први у Цркви је Исус Христос, зато што је Он Син Божији који је постао човек, да би преко Њега сви остали били повезани са Богом Оцем. Прва после Христа јесте Богородица, Мати Христова, а затим апостоли као први пријатељи његови, и сви остали који су ступили у заједницу с Христом. Сваки члан Цркве јесте личност и разликује се од осталих у зависности од тога на који начин је показао љубав према Христу и у које време. Богородица је одмах до Христа зато што га је она родила и највише га воли. Без Богородице не би било Христа. Апостоли су, после Богородице, први пошли за Христом и са њим су остали све до смрти. Они су први објавили свету да је Исус васкрсао из мртвих и да је Он Месија, Син Божији. Зато се они и називају апостолима. Народ Божији је одмах иза апостола. Сви чланови Цркве су, међутим, тако повезани са Христом и међу собом да ако се одвоје од Христа, одмах се одвајају и од осталих чланова, и обр-

нито, ако се одвоје од Богородице, апостола, и од осталих чланова, одвајају се и од Христа.

Због тога Литургијска заједница, као конкретно постојање Цркве у историји има исту ову форму. Епископ је први у Литургији и представља Христа, док су свештеници који га окружују иконе апостола, а верници народ Божији. Сви они имају однос према епископу и међу собом какав су имали апостоли и сви други према Христу, док епископ треба да воли Бога, свештенике и народ као што их је волео Христос. Епископ као икона Христова и глава Цркве чини црквену заједницу јединственом.

Важно:

Чланови Цркве се разликују међу собом као личности. То су Христос, Богородица, апостоли и народ Божији. У Цркви је увек први Христос, а затим Богородица, апостоли и сви свети. Наведени поредак увек је исти. Литургија је конкретно постојање Цркве, па зато и она има исту такву форму: епископ као икона Христа, свештеници као апостоли и народ Божији. Епископ је глава Цркве и он чини црквену заједницу јединственом, једном.

Литургија је заједница свештеника, ђакона и народа Божијећ око епископа

Догађај када се хришћани у једном месту, односно свештеници, ђакони и народ, саберу у Цркви око епископа да принесу дарове хлеба и вина Богу Оцу јесте Литургија или Евхаристија. Тим даровима изражавамо захвалност Богу Оцу што нас је створио, што нам је послао свога Сина и Светог Духа да нас спасе од смрти, што нам даје земаљске плодове за храну, што нас чува и што

ће на крају историје оживети и оне који су умрли. Литургија значи служба, а Евхаристија значи захвалност, благодарност Богу Оцу за сва добра која нам чини и која ће нам још учинити.

Први у Литургији и онај који приноси дарове Богу Оцу у знак захвалности за све и у име свих, јесте епископ. Епископ на Литургији чини оно што је учинио, а што и сада чини, Господ наш Исус Христос, односно приноси као Христос цео свет Богу Оцу да га Он благослови и да му дарује бесмртност. Зато је епископ икона Христова.



Бог Отац дарује свима нама бесмртност тако што нам шаље свога Духа који нас ослобађа од сваког страха и оживљује нас сједињујући нас са Христом. На крају Литургије сви чланови једу и пију од принетих дарова, од хлеба и вина које им даје епископ, и на тај начин се причешћују, односно ступају у заједницу међу собом и са Господом Христом и постају Тело Христово, односно постају сједињени као удови у једном телу које је Христос.

Важно:

Литургија је приношење дарова, хлеба и вина, Богу Оцу у знак захвалности за све што нам је учинио и чини. Епископ је тај који приноси дарове у име целе заједнице, односно у име свих чланова Цркве као Христос који је

глава Цркве и зато је он икона Христова. Другим речима, Христос у име свих нас хришћана служи Литургију, односно приноси дарове природе Богу Оцу у име целе Цркве.

Литургија је нови начин постојања света и икона будућеј царства Божијеј

Црква, односно Литургија, је нови начин постојања света. Суштина новог начина живота створене природе јесте у заједници човека с Богом, са осталим људима и с природом. Човек у Литургији није више индивидуа, већ биће заједнице, односно личност. Јер личност не може да постоји сама за себе, него само у заједници слободе с другом личношћу. Истовремено, у Литургији човек постаје бесмртна личност, зато што је у заједници с Богом који му даје бесмртност. Литургија показује шта ће се на крају догодити са светом и са људима и како ће свет изгледати на крају историје. На крају историје, доћи ће Исус Христос у слави, окружен апостолима, Богородицом, пророцима и свим светима, тј. свим људима. Тада ће оживети и они који су умрли. Догодиће се Царство Божије, славље и радост кроз заједништво свих са Господом Христом, коме неће бити краја, тј. у коме неће бити смрти.

Због тога Литургија почиње уласком у Цркву епископа обученог у сјајно одело, окруженог свештеницима и народом Божијим, јер епископ је икона васкрслог Господа Исуса Христа.

Сваки пут кад служимо Литургију, ми, у ствари, доживљавамо будуће Царство Божије. Истовремено, ми на тај начин изражавамо веру у Бога и Његова обећања, односно наду да ће се то заиста и догодити.

Важно:

Црква је конкретна литургијска заједница.

Свака литургијска заједница јесте цела Црква у малом.

Литургија, односно Црква, је нови начин постојања света.

Свештеници, ђакони и народ Божији сабрани око епископа ради благодарности Богу Оцу, Сину и Светом Духу јесте Литургија.

Црква, односно Литургија је икона будућег Царства Божијег. Она нам показује шта ће бити на крају историје са светом и са људима и како ће се то догодити.

Православни храм и будуће Царство Божије

Верујући у Божије обећање и очекујући да се оствари Царство Божије на земљи, хришћани су и живели у складу с том вером. Према другим људима су се увек односили с љубављу, позивајући све да уђу у заједницу с Христом, односно да постану чланови Цркве, како би остварили оно што сви људи желе, а то је бесмртност.

У складу с том вером, хришћани су и домове у које су се окупљали на Литургију градили и украшавали тако да и они личе на простор, односно на свет у коме ће боравити Царство Божије. Зато су те домове назвали Црква. У Цркви постоји посебно место са престолом пред којим стоји Исус Христос окружен апостолима. Тај део се назива олтар. Поред олтара постоји и место на коме стоји народ Божији. Тај део се назива наос, односно лађа Цркве. И то због тога што Литургија, односно Црква као грађевина, представља уједно и брод, велику лађу која нас носи ка Истоку, у сусрет Господу Христу, који ће доћи. Као

што сунце излази са Истока и доноси живот, тако ће и Христос доћи и донети нам живот вечни.

Важно:

Вера и нада у будуће Царство Божије имају за последицу посебан начин живота који ствара културу и споменике културе.

Храм у коме се сабирају на Литургији, хришћани су устројили тако да буде налик на будуће Царство Божије и зато су га назвали Црква.

Људска култура и споменици културе извиру из вере људи који их стварају. Хришћанска култура и споменици културе настали су као плод вере хришћана у будуће Царство Божије.





ОСНОВЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ КРОЗ ПИТАЊА И ОДГОВОРЕ

1. Како се хришћанство јавља у историји?

Хришћанство се јавља као Црква, тј, као конкретна заједница људи који својим сабрањима и чине (конституишу и пројављују) саму Цркву. На тај начин, хришћанска вера није ни идеологија, ни политичка или хуманитарна организација, већ окупљена заједница верних једног места, која свету нуди нешто што му нико не може понудити – спасење и вечни живот са Богом.

2. Да ли је хришћанство религија и зашто?

Обично се хришћанство сматра једном од три светске монотеистичке (једнобожачке) религије (уз ислам и јудејство – веру Јевреја). Истичући да је хришћанство Црква, ми негирамо став да је оно религија. Хришћанство није религија већ крај и обесмишљавање свих религија. Религија је индивидуални (често умишљени) однос јединке са неким божанством, а оно што уједињује више индивидуа (јединки) јесу неки закони, правила и начела. Укратко, човек може бити члан неке религијске групе сам за себе, тј. да нема никакав суштински однос са другим припадницима, јер они му нису неопходни. Црква, пак, почива на ставу „један хришћанин = ниједан хришћанин“. Нико не може бити хришћанин ако не долази на сабрања – Литургије са другим хришћанима, својом браћом и сестрама у Христу.

3. Ко је Исус Христос?

Историја хришћанске Цркве почиње једном конкретном историјском личношћу – Исусом из Назарета, Исусом Христом – и свим догађајима који су везани за Њега, а пре свега Његовим васкрсењем из мртвих, које је темељ наше вере и Цркве. Исус Христос је истинити Бог који је постао човек ради спасења свега створеног од смрти.

4. На који начин је Исус Христос проповедао? Који је основни циљ свих његових проповеди?

Сам Господ Исус Христос је поучавао народ о Богу и истинитој вери. Он је најпре говорио у причама (о сејачу и семену, о пшеници и кукољу, о зрну горушичном, о квасцу, о бисеру итд), а потом је отворено објавио божанску истину, речима из Јеванђеља по Јовану: *Ово сам вам говорио у причама, али долази време када више нећу говорити у причама, него ћу вам отворено јавити о Оцу.* (Јн 16, 25) Све проповеди су имале за циљ да вернима приближе истине о Царству Божијем и Христу као Цару Будућег века.

5. Да ли је учитељство (проповедање) превасходна служба Исуса Христа?

Не. Ми Исуса Христа у свом молитвеном обраћању не називамо речима „учитељу“, „професоре“ или „проповедниче“, већ га сматрамо Господом и Спаситељем. Суштина наше вере није у преношењу извесних уверења, већ у објави новог и вечног живота у Христу, који се огледа у Евхаристији.

6. У чему се огледа смисао доласка Сина Божијег у свет?

Смисао доласка Сина Божијег у свет, који је у огромној мери повезан са циљем стварања света и човека, најјасније се показао у тренутку славног Васкрсења Господа и Спаситеља нашег Исуса Христа. Тада је Он једном за свагда уништио смрт и свему створеном подарио живот вечни, што је испуњење плана Божијег да се све створено сједини са Нествореним (Богом), да би живело вечно.

7. Како се ширило хришћанство у почетку (ко је преносио поруку) и на којој заповести се заснивала потреба проповедања?

Хришћанство се од самог почетка ширило тако што су апостоли (ученици, посланици) Христови, надахнути Светим Духом, проповедали предану им веру, прво својим сународницима, Јеврејима, а потом и свим осталим народима. Тиме су испунили речи Господа Исуса Христа: *Идите и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа.* (Мт 28, 19)

8. Шта су радили апостоли током својих мисионарских путовања?

После Јерусалима Божија реч је проповедана у Самарији, Кесарији, по целој Малој Азији, међу Јеврејима и незнабошцима, а потом је пренета у Европу. Апостоли су у свим крајевима кроз које су пролазили, проповедали Јеванђеље и оснивали Цркве Божије. Народ се сабирао на богослужењима, првенствено на Евхаристији, када су апостоли рукополагали (постављали, хиротони-

сали) предстојатеље литургијских сабрања, који су као епископи остајали у тим местима и служили Литургију, док су апостоли настављали даље свој пут и проповед Спасења.

9. Који апостол је одржао прву проповед после Христовог Вазнесења и о чему је говорио окупљеном народу?

Прву проповед о Исусу као Господу, Сину Божијем, Месији и Спаситељу, Победиоцу смрти, изговорио је апостол Петар окупљеном народу на дан Педесетнице у Јерусалиму. Том приликом је у Христа као Спаситеља поверовало око 3000 људи, који су своју веру пројавили тиме што су пришли Цркви кроз Крштење. Основна истина на којој је инсистирао свети Петар била је месијанство Христово, потврђено интервенцијом Бога Оца који васкрсава Исуса Христа из мртвих Духом Светим. Прва хришћанска заједница, јерусалимска Црква, почела је да јача и да се шири.

10. Шта претходи Крштењу? Како је изгледала та припрема?

У првим вековима хришћанства припрема за Крштење трајала је од једне до три године и нико није могао бити крштен, а да претходно није уведен у тајне вере. Припреме је водио епископ, а помагали су свештеници (презвитери). Крштењу је претходило сведочанство кума да катихумен (оглашени, тј онај који се припрема) искрено мења свој начин живота и да прихвата основе вере (да је Исус из Назарета Месија, да је победио смрт и да ће поново доћи да суди живима и мртвима). Катихумени су

пре Крштења (које се најчешће обављало у пасхалној ноћи – између Велике Суботе и Васкрса) обавезно постили, а на 2–3 дана пред Крштење рецитовали су пред владиком Символ вере.

11. Шта је то Црква? Да ли постоји прецизна дефиниција Цркве?

Постоје реалности (истине) које се не дефинишу. То су оне ствари којима човек живи, које су начини његовог постојања. За нас, православне хришћане, благодатни простор који даје смисао нашем постојању, јесте Црква. Ни новозаветни списи нити светоотачка литература, управо из ових разлога, не дају нам неку исцрпну дефиницију Цркве. Зато је свети Николај Кавасила (из 14. века), избегао дефиницију Цркве, али је истакао да ако неко хоће да види Цркву, треба да види ништа друго до саму Свету Евхаристију. Слично њему, остајући у духу Предања, руски богослов Алексеј Хомјаков, рекао је: „Само онај схвата Цркву који разуме Литургију.“

12. Које називе за Цркву налазимо у Светом Писму?

На ближе одређење Цркве као сабора народа Божијег у Христу указују изрази из Библије, као што су: сабор святих (Пс 148, 1), Тело Христово (Еф 1, 22; Кол 1, 24), Дом Божији (1 Тим 3, 15), заједница Светога Духа (2Кор 13, 13) итд.

13. Која су основна обележја црквеног живота, која не откривају, ипак, саму природу Цркве?

Правилно одређење Цркве треба да обухвати све елементе њеног живота, али и да укаже на центар из ко-

га она црпи своје биће, своју суштину, своје ја. Основна обележја Цркве, која ипак не откривају њену природу у правом смислу речи јесу **вера** (исповедање вере), **морални живот** (етичка правила), **исцељење** (дејство лечења од страсти и болести) и **проповед**. Будући да постоји циљ ка коме воде сви ови набројани елементи, њих тада сматрамо средствима (они су више предуслови уласка у Цркву), која су нам потребна, али нису сами себи циљ. Зато се ни Црква не исцрпљује у њима.

14. У чему се огледа суштина Цркве?

Сви сегменти (делови) живота Цркве долазе до пуног изражаја у Евхаристији. Она је тајна јединства Бога и његовог народа. У њој се огледа суштина Цркве и право назначење света. Литургија, као Тајна Цркве, у овоме веку (историји) предочава садржај живота Будућег века, када ће нам Бог открити себе у потпуности. У Царству Божијем гледаћемо Господа *лицем у лице* (1Кор 13, 12) и тада ће до пуне потврде доћи наша вера, морал ће добити своје испуњење у нашем љубавном загрљају са Богом, добићемо непролазно здравље, а свим благовесницима речи Божије (проповедницима) ће се јавити онај кога су најављивали.

15. Шта значе речи Литургија и Евхаристија?

Ове речи су грчког порекла. Литургија је кованица (литос-ергон) и значи заједничко, јавно дело једне групе људи. Евхаристија значи благодарење, захваљивање (на грчком евхаристо значи хвала).

Оне указују на чињеницу да је Црква (или Литургија) заједница људи који се сабирају да би Богу узносили

захвалност за све што је учинио за људе од стварања до спасења. Литургија, дакле, није и не сме бити ствар појединца и не може је служити један човек. Неопходна је заједница, сабрање верника, којима предстоји епископ (владика).

16. Чиме је условљено пуно учествовање (причешћивање) верних на Литургији?

Основни услов да би човек учествовао на евхаристијском сабрању јесте Крштење. О томе Свето Писмо Новог Завета говори причама о човеку који је без свадбеног руха затечен на Свадби царевог Сина, као и забрана бацања бисера пред свиње. Надаље, остварење заједнице са Богом условљено је, свакако, заједништвом, слободном љубављу са ближњим: *Ако принесеш дар свој жртвенику и онде се сетиш да брат твој има нешто против тебе, остави онде дар свој пред жртвеником и иди па се најпре помири са братом својим па онда дођи и принеси дар свој.* (Мт 5, 23–24)

17. Шта су то Свете Тајне?

Свете Тајне су пројаве јединствене Светајне – Цркве, у којој Бог дарује људима бесмртни живот Царства Свога. Основни циљ Тајни јесте остварење заједнице са Христом.

18. Колико Светих Тајни има?

Не постоји одређени број Светих Тајни. Број 7 који се често везује за Свете Тајне има само симболичко значење, тј. само указује на њихово савршенство. Набрајање

Тајни и заустављање на одређеном броју води опасности да се заборави њихова заједничка основа, циљ ка коме воде све Тајне, а то је Света Евхаристија. Иста опасност прети и када тврдимо да је све Тајна, да има безброј Светих Тајни и слично.

19. Како су Свете Тајне повезане са Евхаристијом?

Свете Тајне стоје у односу према Евхаристији, као средства према циљу. Ако Евхаристију сместимо у контекст једне од седам или безброј Светих Тајни, губимо свест да је она изнад њих. Ако, дакле, и она сама постане једно средство, макар и најмоћније, шта је циљ?

20. Шта је Свето Откривење?

Црква у својој вери и теологији (богословљу) полази од чињенице да је Бог иницијатор свега, тиме што нам се јавља. Бог нам се јавио и јавља се непрекидно, почевши од стварања, као личност. У Старом Завету се јавља конкретним личностима и позива их у заједницу (Адаму, Ноју, Аврааму, Исааку, Јакову, Мојсију, пророцима), тј. установљује са њима завет. Врхунац Откривења јесте у јављању Сина Божијег, у Оваплоћењу. Сведок и чувар Откривења је сама Црква Божија.

21. Шта је Свето Предање?

Свето Предање обухвата целокупни хришћански живот који се Евхаристијом преноси кроз све просторе и кроз сва времена. Свети Оци кажу да Предање обухвата Христа, односно Цркву и све у њој: епископе, Евхаристију, Крштење, истиниту веру, дарове Светога Духа, бого-

службени поредак, црквену организацију. То је предање Господње или предање апостолско и светоотачко.

22. Шта је Свето Писмо?

Свето Писмо је вид Откривења Божијег, записано сведочанство Цркве о историји спасења од Постања до Царства Божијег. Састоји се од Старог и Новог Завета.

Стари Завет описује чежњу и ишчекивање изабраног народа Божијег (Јевреја) да дође Месија, а Нови Завет руком светих апостола сведочи о доласку Месије, Исуса Христа и о животу Цркве, месијанске заједнице.

Стари и Нови Завет су једна јединствена књига Цркве, јер их уједињује јединствена личност о којој говоре – Господ Исус Христос. Нови Завет је, свакако, испуњење Старог, јер су у личности Христа испуњена сва пророштва.

23. Шта значи реч Библија, а шта Јеванђеље?

Обе речи долазе нам из грчког језика (језика на коме је написан Нови Завет). Прва значи књига, а друга блага вест, радосна вест.

24. Шта су то Васељенски сабори?

Васељенски сабори су велика сабрања епископа (владика) из целог света, који су тиме изражавали јединство Цркве у вери, поретку и организацији. Одлуке тих сабора, управо као израз свести пуне, целе Цркве, важе за целу Цркву Христову. Узор и образац свим васељенским саборима био је Апостолски сабор, одржан 49. године у Јерусалиму.

25. Када су и где одржани Васељенски сабори?

До сада је одржано 7 Васељенских сабора:

Први у Никеји 325, други у Цариграду 381, трећи у Ефесу 431, четврти у Халкидону 451, пети у Цариграду 553, шести такође у Цариграду 680/681 и седми у Никеји 787. године.

26. Шта су свети канони?

Канони су својеврсни обрасци и начела хришћанске теорије (учења) и праксе (живота). Сама реч канон значи правило, норма, мера расуђивања. Каноне су доносили сабори (и васељенски и помесни), али су их писали и свети Оци.

Сви канони имају основу у Светом Писму и богослужбеном – литургијском животу Цркве. Канони догматске природе су неизменљиви (као догмати о Светој Тројици, Христу, Цркви итд), а неки канони моралног (етичког) карактера су се мењали кроз историју (старосна граница за рукоположење, дужине покајања за неке грехове и сл).

27. Ко су свети Оци?

Учење наше Цркве у својим списима потврдили су велики сведоци и учитељи Тајне Христове – свети Оци. Они су на апостолским темељима наставили да зидају здање теологије, објашњавали тајне вере и живота, бранили нашу веру од напада незнабожаца и јеретика. Зато Цркву називамо и светоотачком, а Оце правим и увек живим сведоцима Цркве, којима следујемо и богословљем и животом, тј. подвигом.

28. Шта је подвиг?

Подвиг подразумева суочавање човека са својим слабостима и прихватање новог живота у Христу. Подвижник узима свој крст, који је у суштини још од Крштења Крст Христов и улази у сукоб са светом који у злу лежи. Кроз подвиг, кроз искуство свих светих, Црква показује како све што је створено пролази кроз страдање до спасења.

Укратко, подвиг је одрицање себе ради прихватања другог (ближњег) онаквим какав јесте. Циљ подвига је сацепање егоизма, гордости и отварање за љубав према другима. Зато се подвиг не сме посматрати психолошки као засебно искуство једне особе.

29. Који је најсавршенији образац молитве и ко га је дао? Како гласи та молитва?

Најсавршенији образац молитве дао је сам Господ Христос који нас је научио да треба да се Оцу молимо речима: *Оче наш који си на небесима, да се свети име твоје, да дође царство твоје, да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш насушни дај нам данас, и опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим; и не уведи нас у искушење, но избави нас од злога.* (Мт 6, 9–13).

30. Какав је однос подвига и Евхаристије?

Истина вере се доживљава у Цркви као заједници и остаје недоступна усамљеним појединцима, макар они били велики испосници или подвижници. Зато подвиг стоји према Евхаристији у односу једног средства према

свом циљу. Историја и страдање – подвиг имају за циљ вечност и Васкрсење – Евхаристију.

31. Шта су Житија светих?

Посебно место међу изворима наше вере припада Житијима светих. Тим видом црквене литературе означавамо описе живота светих личности и њихово прослављење од Бога. Будући да су писани љубављу, важност Житија није у историјском сведочанству, већ у призиву ка будућој светости коју су свети остварили тиме што су се за време свог живота везивали за Христа кроз Свету Литургију.

32. Како су оријентисане православне цркве (храмови)?

Све наше цркве (храмови) окренуте су ка Истоку. Тиме изражавамо своју веру у Други долазак Христов, јер ће Он према сведочанствима из Јеванђеља доћи са истока. Ово је још једна потврда православне есхатолошке усмерености. Есхатон је последњи, крајњи, финални догађај, а есхатологија наука о тим догађајима, тј. о Другом Христовом доласку, о Царству Будућег века и о општем Васкрсењу.

33. Шта Црква представља својим фрескама и иконама?

Иконопис и фрескопис приказују, као и Житија светих (само што су Житија текстуално штиво, а иконографија користи боје), прослављене и преображене светитеље и догађаје који упућују на будућност и вечност.

34. Шта изражава црквена музика?

Црквена музика (појање) изражава наше учествовање у будућем животу, када ћемо сви говорити са Богом онако како то сад чине анђели – певајући и славословећи Творца и Спаситеља нашега.

35. Шта је вера?

Према јединој дефиницији вере коју налазимо у Новом Завету, *вера је основ свега чему се надамо, потврда ствари невидљивих* (Јевр 11, 1). Веровати значи окренути се будућим догађајима, надати се вечном постојању и бесмртном животу и ту стварност коју још увек чекамо признавати као већ постојећу. Вера зато подразумева пуну слободу и надилажење свега што нас окружује и што нам логички не дозвољава да верујемо.

36. Шта је то Символ вере?

Скраћено излагање основних истина наше вере у Бога Оца и Сина и Светога Духа, у Цркву и у наше спасење кроз Крштење и Други Христов долазак, назива се Символ вере. Донет је на прва два Васељенска сабора (325. и 381. године), па се и зове Никејско-Цариградски символ. Чита се на Крштењу и на Литургији и то пре причешћа, што значи да је јединство у вери предуслов за заједничко причешћивање.

37. У ког (каквог) Бога верује Црква Христова?

Христова Црква верује у Бога Оца који рађа Сина и исходи Светога Духа, дакле, у Свету Тројицу, заједницу

три божанске личности. То нису три Бога, већ један Бог, који, управо зато што га зовемо Оцем јесте заједница, јер је Отац своме јединородном Сину.

38. Ко је узрок јединства Свете Тројице?

Јединство Божије је у личности Бога Оца, јер је Он безвремени Почетак и Извор постојања Божанства. Није узрок јединства Божијег у њиховој суштини (бићу, природи), већ у једној слободној личности – Богу Оцу.

39. Како се у животу Цркве изражава наша вера у Свету Тројицу?

На тројак начин: у Крштењу, у Евхаристији и у богословљу. Ми се крштавамо у име Оца и Сина и Светога Духа, наша Литургија почиње речима и јесте Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа и све то у теологији потврђујемо и објашњавамо.

40. Како (из чега) је створен свет?

Овај свет није вечан – има почетак. Свето Писмо Старог Завета говори нам о 6 дана (6 етапа) стварања света. Значи, Бог ствара поступно, од нижих и несавршенијих бића, ка сложенијим. Свет је створен вољом и љубављу Божијом ни из чега. То значи да све оно што је створено јесте, заправо, производ слободе Божије и да Бог није могао да створи свет и човека.



41. Ко је створио свет?

У Символу вере исповедамо Бога Оца, Творца неба и земље и свега видљивог и невидљивог. Бог Отац ствара Речју (Логосом), тј кроз Сина свога. Пошто се, такође, наводи да се приликом стварања Дух Божији надносио над водом, закључујемо да су у стварању учествовале све три личности Свете Тројице.

42. Који је циљ стварања света?

Сва твар (све што је створено) треба да живи вечно. Она то може једино ако је у заједници са својим Творцем. То значи да је циљ стварања коначно сједињење нествореног и бесмртног (Бога) са створеним и смртним (светом и човеком). Ништа од створеног не може да живи ван заједнице са Богом: ни биљке, ни животиње, ни људи, ни анђели.

43. Како је створен човек?

Човек је створен последњег „дана“ стварања, зато што је он врхунац, круна Божијег стварања, најсавршеније од свих створених бића. Створен је тако што је Бог узео прах земаљски и удахнуо у њега дух живота и тако је човек постао живо биће, које у себи садржи и материјални и духовни свет, тј све елементе створеног света.

44. Зашто је човек икона Божија?

Човек је створен по икони (највернијој слици) Божијој, а то значи да је и он, као и Бог, личност. Основне карактеристике личности су слобода и љубав, а то значи живот

у заједници са другом личношћу. Човек је створен слободан да би показао да ли жели заједницу са Богом и живот или заједницу са нечим створеним и, самим тим, смрт.

45. Шта је првородни грех?

Грех првих људи, Адама и Еве, којим су они одбили и прекинули заједницу са Богом, назива се првородни грех. Тим својим избором они су промашили циљ који им је Бог поставио и уместо живота изабрали су смрт. Понадали су се да могу сами, без Бога, стећи бесмртност, а заправо су тиме остали заробљени у смрти. Суштина тог греха је, дакле, **гордост и самољубље човеково.**

46. Шта значе речи: Господ, Исус, Христос?

У имену нашег Спаситеља крије се сва тајна Бога, света, човека и Цркве. Име Христос значи Помазаник (Онај који је помазан, на јеврејском Месија), а то значи да је Он помазан од Бога Оца Духом Светим. Исус је лично јеврејско име и значи Спаситељ. Он је, такође, Господ – Господар живота и смрти, јер је једини Победилац смрти.

47. У чему је суштина Оваплоћења Божијег?

Бог је постао човек (оваплотио се, узео плот, што значи тело и сву људску природу) да би човек могао да се обожује, да живи вечно као Бог, у загрљају Божијем. Исус Христос је оваплоћени Бог, који је вратио човека у заједницу са Богом Оцем и тиме исправио Адамов грех гордости и прекид односа са Богом. Због тога Господа Христа зовемо Нови Адам. Догађај Оваплоћења и Рођења Христовог прослављамо као празник Божић.

48. Ко је Богородица?

Процес помирења човека са Богом није могао бити насилан, јер су и Бог и човек слободне личности. Да би Син Божији постао човек и вратио сву твар у јединство са Богом Оцем, једно женско људско биће требало је да да слободни пристанак да се Христос роди од ње.

То је учинила девојка, Дјева Марија, која је тако постала Богородица. Рекла је Богу „да, тј амин“ и тако постала „нова Ева“, нова мајка читавог рода спасених људи. Она није родила Исуса Христа природним путем, начином на који се ми рађамо, већ га је родила без мужа. На њу је, наиме, сишао Дух Свети и осенио је и тако је зачела. Тај догађај прослављамо празником Благовести.

49. Ко је Исус Христос (личност и природе)?

Исус Христос је вечни и нестворени Син Божији, који се одувек рађа од Оца, а који је пре више од 2000 година постао човек, родивши се од Марије Дјеве, ради нас људи и ради нашега спасења, не престајући да буде Бог. Зато га једним именом зовемо Богочовек, Господ и Спаситељ наш Исус Христос. По својој суштини, природи, тј по своме бићу, он је и истинити Бог и истинити човек (има и божанску и људску природу), али је једна јединствена Личност – Личност Сина Божијег.

50. Који је најважнији моменат Христовог живота на земљи?

Суштина доласка Господа Исуса Христа показана је приликом његове славне победе над смрћу. Централни моменат Христове мисије је Његово Васкрсење из мр-

твих. Након распећа (Велики Петак) и полагања у гроб, Христос је васкрсао (недеља – Васкрс), јавио се ученицима и говорио им о бесмртном животу у царству Божијем које нам је он припремио. Због тога је Васкрс празник над празницима, ништа се не може поредити са њим и зато је најважнија порука Христове Цркве: Христос васкрсе – Заиста васкрсе!

51. Где је сада Исус Христос?

После свог Васкрсења Господ Христос се јављао 40 дана својим ученицима, а затим се вазнео на небеса и сео Богу Оцу са десне стране. Христос је сада и као човек, са људским телом и људском природом код Оца, што представља основ сваке наше наде и вере да ћемо и ми достићи тамо где је сада Он, само ако желимо и остварујемо заједницу са Њим, нашим Спаситељем.

Ту заједницу која је гарант нашег будућег живота могуће је остварити само у Цркви, на Светој Литургији, када учувујемо у Телу и Крви Христовој – у Светом Причешћу.

52. Хоће ли Господ Христос поново доћи? Када?

Христос ће поново доћи са славом, да суди живима и мртвима и оснује Царство коме неће бити краја. Тренутак када ће се то догодити познат је само Богу. Други долазак Христов није страшни суд, већ радосни догађај коначног укидања смрти и Васкрсења свих мртвих.

53. Ко је Свети Дух?

Док нам Христос поново не дође ми се на свакој Литургији сабирамо и тада на нас и на наш принос силази

Дух Свети и чини Христа присутним у нашој заједници, преко епископа који служи Евхаристију. Дух Свети је трећа Личност Свете Тројице, који од Бога Оца вечно исходи и који се нама даје од Христа преко епископа као дар служења другоме. Дух Свети је дух слободе и заједнице, јер је „печат дара Духа Светога“ потврда нашег припадања заједници – Цркви, а самим тим и Царству Божијем, јер Дух долази из будућности, као Животворни Цар небески.

54. Која су четири основна својства Цркве?

Црква је једна, света, саборна и апостолска.

55. Зашто је Црква једна?

Црква је једна јер је једно Царство Божије у које ће се она преобразити кад нам поново дође Христос. Један је Цар – Христос, једно је Царство – Црква. Једна је Глава Тела Христовог – једно је тело, тј Црква.

56. Зашто је Црква света?

Црква је света јер је икона Царства Божијег, које је заједница светих у „једном једином Светом“, Господу Исусу Христу. У ту будућу светост ми улазимо када смо на Литургији и причешћујемо се Христом.

57. Зашто је Црква саборна?

Црква је саборна јер сабира све људе свих простора и свих времена (прошких, садашњих и будућих) на једно место – у будуће Царство Божије, јер је спасење у сабрању

свега око Месије, Спаситеља Христа. До Христовог доласка Црква нас сабира на Литургију, која је икона тог будућег и вечног сабрања.

58. Зашто је Црква апостолска?

Апостоли су темељи на којима је основана Црква, зато што ће они бити сведоци Исуса Христа при Његовом Другом доласку. Наиме, Христос неће доћи сам, већ окружен апостолима, који ће потврђивати да је Он исти онај Богочовек кога су видели васкрслог. Сведоци из прошлости биће најсигурнији сведоци и у будућности.

59. Које су основне службе у Цркви?

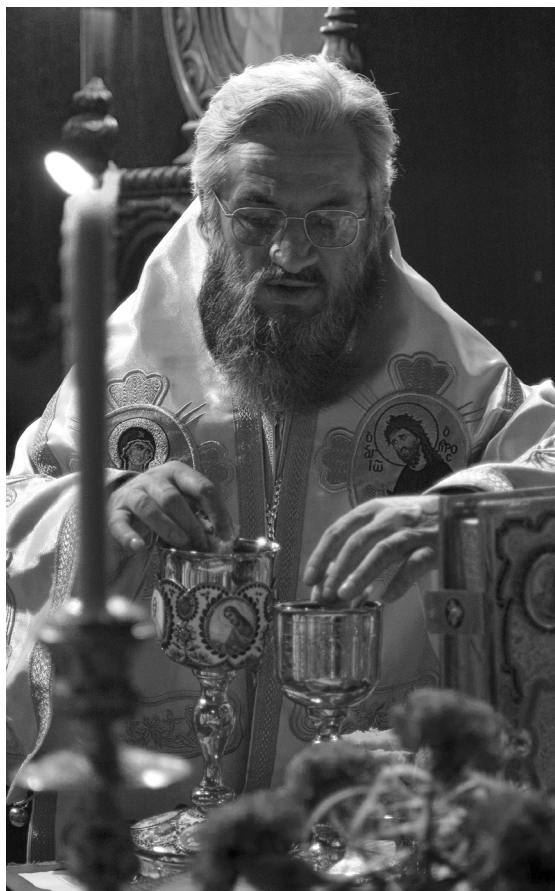
Најважније службе у Цркви су оне које ће постојати и у Царству Небеском. Пошто је будуће Царство Божије вечно сабрање, вечна Литургија, основне службе у Цркви су оне без којих не може да се служи Литургија у једној епархији, а то су службе: епископска, свештеничка, ђаконска и лаичка (лаик је крштени човек, припадник лаоса Божијег, тј народа Божијег).

60. Шта је епархија, а шта парохија?

Епархија је црквена област којом руководи епископ коме помажу свештеници и ђакони и кога окружује народ. Пошто у једној епархији имамо све 4 основне службе, то значи да је свака епархија, када је у јединству са другим епархијама, једна пуна Црква. Будући да су епархије данас прилично велике, оне су административно подељене на парохије, којима у име свога епископа руководи свештеник.

Парох (јереј, свештеник, презвитер) на сваком богослужењу, а посебно на свакој Литургији, помиње свог надлежног епископа (архијереја, владика) и тиме показује да је са њим у пуном евхаристијском јединству (општењу).

Наша епархија се зове Шумадијска, а седиште њеног епископа (владике Јована) је у Крагујевцу.





AVE C

IN HOC SIGNO

AVT

AVT

HANZETACU

NOVITIAE

БИБЛИЈСКА СВЕДОЧАНСТВА

Старозавештани опис стварања света историја првог човека

Тако се доврши небо и земља и сва војска њихова. И сврши Бог до седмога дана дела своја, која учини; и почину у седми дан од свих дела својих, која учини.

И благослови Бог седми дан и посвети га, јер у тај дан почину од свих дела својих, која учини.

То је постање неба и земље, кад посташе, кад Господ Бог створи земљу и небо.

(1Мoj 2, 1–4)



А створи Господ Бог човека од праха земаљског и дуну му у нос дух животни; и поста човек душа жива.

И насади Господ Бог врт у Едему на истоку; и онде намести човека кога створи.

И учини Господ Бог те никоше из земље свакојака дрвета лепа за гледање и добра за јело и дрво од живота усред врта и дрво од знања добра и зла.

И запрети Господ Бог човеку говорећи: једи слободно са сваког дрвета у врту;

Али с дрвета од знања добра и зла, с њега не једи; јер у који дан окусиш с њега умрећеш.

(1Мoj 2, 7–17)



Али змија беше лукава мимо све звери пољске, које створи Господ Бог; па рече жени: је ли истина да је Бог ка-
зао да не једете са сваког дрвета у врту?

А жена рече змији: ми једемо рода са сваког дрвета у
врту; Само рода с оног дрвета усред врта, казао је Бог, не
једите и не дирајте у њ, да не умрете.

А змија рече жени: нећете ви умрети; Него зна Бог да
ће вам се у онај дан кад окусите с њега отворити очи, па
ћете постати као богови и знати шта је добро а шта зло.

И жена видећи да је род на дрвету добар за јело и да
га је милина гледати и да је дрво врло драго ради знања,
узабра рода с њега и окуси, па даде и мужу својему, те и
он окуси.

Тада им се отворише очи и видеше да су голи па спле-
тоше лишћа смокава и начинише себи прегаче.

И зачуше глас Господа Бога, који иђаше по врту кад
захлади; и сакри се Адам и жена му испред Господа Бога
међу дрвета у врту.

А Господ Бог викну Адама и рече му: где си?

А он рече: чух глас твој у врту па се поплаших, јер сам
го, те се сакрих.

А Бог рече: ко ти каза да си го? да ниси јео с оног дрве-
та што сам ти забранио да не једеш с њега?

А Адам рече: жена коју си удружио са мном, она ми
даде с дрвета те једох.

А Господ Бог рече жени: зашто си то учинила? А жена
одговори: змија ме превари те једох.

Тада рече Господ Бог змији: кад си то учинила, да си
проклета мимо свако живинче и мимо све звери пољске;
на трбуху да се вучеш и прах да једеш до свога века.

И још међем непријатељство између тебе и жене и између семена твога и семена њезина; оно ће ти на главу стајати а ти ћеш га у пету уједати.

А жени рече: теби ћу многе муке задати кад затрудниш с муком ћеш рађати децу и воља ће твоја стајати под влашћу мужа твога, и он ће ти бити господар.

Па онда рече Адаму: што си послушао жену и окусио с дрвета с којег сам ти забранио рекавши да не једеш с њега, земља да је проклета с тобом; с муком ћеш се од ње хранити до свога века; Трње и коров ће ти рађати а ти ћеш јести зеље пољско; Са знојем лица свога јешћеш хлеб, док се не вратиш у земљу од које си узет; јер си прах и у прах ћеш се вратити.

А Адам надену име жени својој Ева, зато што је она мати свим живима. И начини Господ Бог Адаму и жени његовој хаљине од коже, и обуче их у њих.

(1Мој 3, 1–21)

Рођење Христово

А у шести месец послан би од Бога анђео Гаврило у град Галилејски по имену Назарет, девојци зарученој за мужа, по имену Јосифа, из дома Давидова; и девојци беше име Марија.

И ушавши к њој анђео рече: Радуј се благодатна! Господ је с тобом, благословена си ти међу женама!

А она видевши га уплаши се од речи његове и мишљаше: какав би ово био поздрав?

И рече јој анђео: Не бој се, Марија! Јер си нашла благодат у Бога! И ево зачећеш и родићеш сина, и наденућеш му име Исус. Он ће бити велики, и назваће се Син Свевишњег, и даће му Господ Бог престо Давида оца његова;

И цароваће над домом Јаковљевим вавек, и царству његову неће бити краја.

А Марија рече анђелу: Како ће ми то бити кад ја не знам за мужа?

И одговарајући анђео рече јој: Дух Свети доћи ће на тебе, и сила Свевишњег осениће те; зато и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божији.

Јер је у Бога све могуће што рече.

А Марија рече: Ево слушкиње Господње; нека ми буде по речи твојој. И анђео отиде од ње.

(Лк 1, 26–38)



А рођење Исуса Христа овако би: Кад је мати његова Марија била обручена Јосифу, а пре него што се беху састали нађе се да је затруднела од Духа Светога.

А Јосиф муж њезин, будући праведан, и не хотећи је јавно изобличити, намисли је тајно отпустити.

Но кад он тако помисли, гле, јави му се у сну анђео Господњи говорећи: Јосифе, сине Давидов, не бој се узети Марије жене своје; јер оно што се у њој зачело од Духа је Светога. Па ће родити сина, и надени му име Исус; јер ће он спасти народ свој од греха њихових.

А све се ово догодило да се испуни што је Господ ка-
зао преко пророка који говори: Ето, девојка ће зачети, и родиће сина, и наденуће му име Емануил, што ће рећи: С нама је Бог.

Уставши Јосиф од сна учини како му заповеди анђео Господњи и узе жену своју.

И не знађаше за њу док не роди сина свога првенца и надену му име Исус.

(Мт 1, 18–25)

Црква је тело Христово

Јер као што је тело једно и има удове многе, а сви удови једнога тела, иако су многи, једно су тело, тако и Христос.

Јер и једним Духом ми се сви крстисмо у једно тело, били Јудејци, или Јелини, или робови, или слободни; и сви смо једним Духом напојени.

Јер и тело није један уд него многи.

Ако рече нога: Пошто нисам рука, нисам од тела; зар ипак није од тела? И ако рече ухо: Пошто нисам око, нисам од тела; зар ипак није од тела?

Ако би све тело било око, где је онда слух? Ако би све било слух, где је онда мирисање?

Сад пак, многи су удови, а једно тело.

А око не може рећи руци: Не требаш ми; или опет глава ногама: Не требате ми.

Него, шта више, који се удови тела чине да су слабији, неопходни су; и који нам се чине мање часни на телу, њима придајемо већу част.

Да не буде раздора у телу, него да се удови подједнако брину један за другога.

И ако страда један уд, с њим страдају сви удови; а ако ли се један уд прославља, с њим се радују сви удови.

А ви сте тело Христово, и удови понаособ.

(1Кор 12, 12–27)



Πέτρος

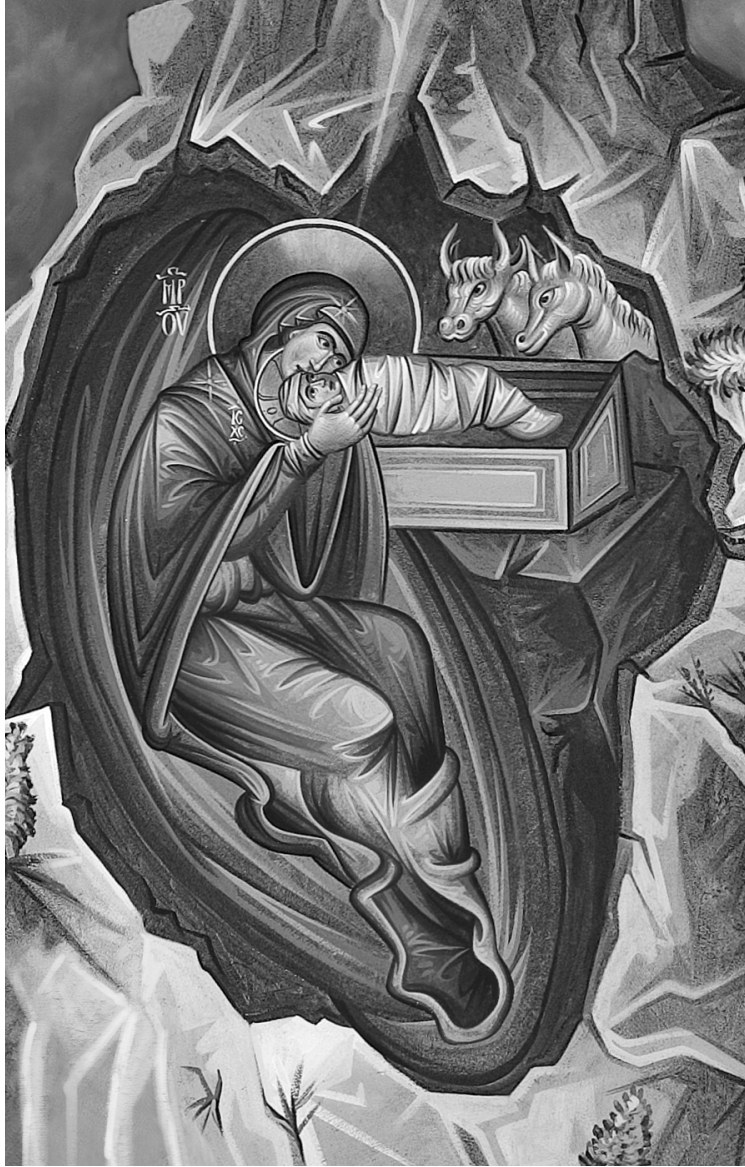
Πέτρος

Παύλος

Παύλος



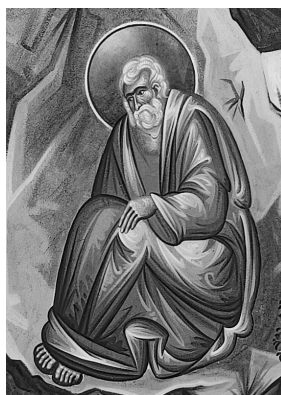
ИСТОРИЈА
ЦРКВЕ



ИСТОРИЈА ЦРКВЕ

1. Рођење Госиода Исуса Христиа

Одређивање тачног датума оваплоћења Исуса Христа је од самог почетка хришћанства заокупљало како саме јеванђелисте, тако и многе хришћане, али и оне који нису поверовали у Спаса, а који су живели у потоњим временима. Нарочито је у XIX веку ово питање постало важно. Сасвим је логично претпоставити да се Логос оваплотио између прве године пре хришћанске ере и прве године хришћанске ере. Но, одавно се зна да се почетак хришћанске ере не поклапа са Рождеством, па се намеће питање: зашто? Одређивање датума када се Господ оваплотио вршено је углавном на основу година владавина царева. На основу података које нам дају јеванђелисти Матеј и Лука закључујемо да се Господ оваплотио пре смрти Ирода Великог (покољ Витлејемске деце је наредио управо цар Ирод), односно, у време почетка вишегодишњег пописа становништва у Јудеји који је довршио царски намесник Сирије – Квириније. На основу ова два податка Христос се родио 5 или 6 година пре времена које ми сматрамо датумом Његовог Оваплоћења.



2. Рим и Јудеја у време оваплоћења Бога Логоса

У време оваплоћења Бога Логоса на престолу у Риму седи цар Октавијан Август (27. године пре Христа – 14. године хришћанске ере). После нереди изазваних убиством Гаја Јулија Цезара, 15. 03. 44. године пре Христа, и грађанског рата који је потом уследио, Рим је доласком Октавијана Августа на власт доживео пуну експанзију и ушао у свој златни период. Царство се простире на три континента (Европа, Азија, Африка), а мешање разних културолошких, духовних и социјалних наслеђа које је започело освајачким ратовима Александра Македонског, сада се наставља стварајући идеалну средину за ширење хришћанства. Главни језик у целокупном царству постаје грчки, што је олакшало комуникацију међу народима који су живели под влашћу Рима.

Римски војсковођа Помпеј је 63. године освојио Палестину и од тога времена се она налази под римском управом. Палестину, тачније Јудеју, која је била неважна провинција, настањивали су људи одани својој вери и потпуно затворени за утицаје са стране. Били су то Јевреји који су веома поносно чували веру отаца и спомен на дане када су живели слободно. Да би са што мање проблема управљали Јудејом и од ње имали материјалне користи, Римљани су пронашли свог савезника у Палестини – Ирода Великог (владао од 37. до 4. године пре Христа). Он није био јеврејског порекла, али је успео да завлада разједињеним Јеврејима. По наређењу цара Октавијана Августа Ирод је допустио вршење пописа становништва Јудеје ради увођења пореза. Власт Иродова, а нарочито његових наследника, била је веома ограничена, тачније били су онолико моћни колико је Рим то хтео. Синедрион, веће стараца Јудеје, имао је функцију суда, али је пре-

суде, а нарочито оне смртне, морао да потврди представник римске власти (управник Јудеје).

3. Апостоли

Апостоли су били непосредни ученици Господа Исуса Христа, очевидци његових чуда. Поставља се питање зашто се инсистира на броју дванаест? То је вероватно због тога што је намера Господња била да се направи веза између Старог и Новог завета, па је дванаест апостола симбол дванаест племена Израиљевих. То су браћа Андреј и Симон (прозван Петар) од оца Јоне, браћа Јаков (Велики или Старији) и Јован од оца Заведеја, Филип, Вартоломеј, Матеј (цариник-порезник), Тома, Јаков син Алфејев, Тадеј (Јуда Јаковљев), Симон (Канаит) и Јуда из Кариота.



Апостоли су били махом неки рибари, осим Томе који је био слуга Јаиров, Матеја који је био цариник-порезник и Јуде из Кариота који је био члан једне националистичко-зилотске групе. Сам Господ је позвао једанаест апостола на службу, а дванаести Јуда, који ће га издати се својевољно прикључио. Узрастање простих и неких људи у верске вође које ће проповедати по целом свету представља величанство делатности Духа Светог којег им је Господ Исус Христос

послао. Осим светог апостола и јеванђелисте Јована, сви апостоли су по предању умрли мученичком смрћу. Групи од дванест непосредних ученика додаје се још и група од седамдесет апостола који представљају посредне ученике Господње.

4. Рађање Цркве

З аједница коју су имали Господ Исус Христос и апостоли доживела је велика искушења оног тренутка када је Господ ухапшен, осуђен и разапет. Васкрсењем Господњим ситуација се у великој мери сређује и апостолима постаје много јаснија наука Господња, као и Његова целокупна мисија. Међутим, Његовим Вазнесењем апостоли постављају себи питање како ће ићи у свет и спроводити заповест самог Господа Исуса Христа, који им је наложио да проповедају Јеванђеље и да крсте све народе у име Оца, Сина и Светога Духа. Апостоли су се питали ко ће их даље учити и водити у познању Истине и тешити и бодрити на богочовечанском путу. Десет дана по Вазнесењу, апостоли су се окупили да би заједно јели и да би преломили хлеб – баш онако како су чинили док је Господ Исус Христос био са њима. Усред молитве зачуо се снажан хук ветра, а на главама апостола се указала појава која је личила на огњене језике. Сами апостоли су у том тренутку осетили промену која је постала очигледна оног тренутка када су се обратили јеврејском народу који је дошао у Јерусалим на прославу почетка жетве – Педесетницу. На дан овог празника, као и на дан Пасхе, Јевреји који су живели у расејању долазили су у јерусалимски Храм како би се помолили Богу и принели жртве, тако да је Јерусалим тих дана врвео од ходочасника. Велики део

ходочасника није говорио матерњи језик него језик крајева одакле су долазили. Међутим, проблем разумевања апостола и ходочасника је решен на Богом благословен начин. У својој проповеди апостол Петар се окупљеном народу обратио на језику њима разумљивом, што управо представља један од дарова Духа Светог кога су апостоли примили тог дана. На дан Педесетнице заједница коју су имали Господ и апостоли шири се и постаје заједница верних у Христу Васкрсом које окупља и држи Дух Свети.

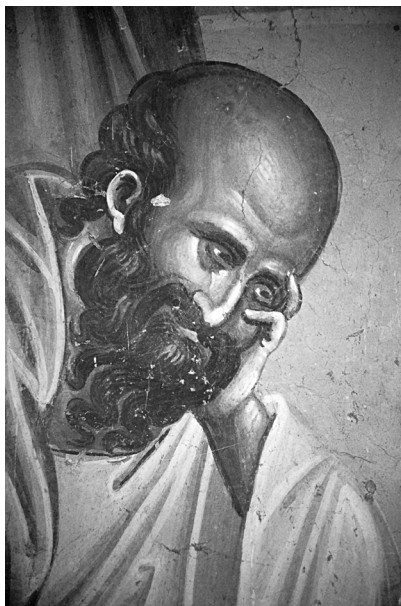
5. Свети апостол Павле

Мада је догађај на Педесетницу омогућио да се заједница верних рашири, она је ипак окупљала само Јевреје, а Господ је дао заповест да се Јеванђеље проповеда свим народима, дакле и онима који нису били јеврејског порекла. Наслеђе благослова датог Израиљу је требало да обухвати све народе. Свако ко би поверовао да је Исус обећани Месија постао би усиновљен од самога Бога и део новог Израиља. Апостоли су примивши благослов Духа Светог постали утврђени у познању Истине, али им је за даљу мисију био потребан неко ко добро познаје обичаје и биће незнабожачких народа. Сам Господ је одабрао за свог апостола међу незнабошцима Савла, родом из Тарса у Малој Азији. Савлов отац је био занатлија-седлар, али богатијег порекла. Да је Савле био знатнијег порекла сведочи неколико чињеница:

- Савле је од оца наследио право римског грађанства (држављанство) што је свакако било резервисано за имућније слојеве. Касније ће му то држављанство помоћи у одбрани.

- Школовао се у Јерусалиму код познатог рабина Гамалила (заједно са светим Варнавом који га је увео у круг апостостола и који је на почетку безуспешно покушавао да га придобије за хришћанство). Школовање у „иностранству“ је било могуће само људима средње класе или имућнијима.

- Када је био приморан да пред крај живота борави у кућном притвору у Риму, захваљујући богатству које је имао, могао је себи да приушти посебну стражу и солидне услове живота.



не услове живота. С обзиром на то да никада није тражио ни прикупљао новац од других људи, можемо закључити да је тај новац био његов лично.

Рођен је у веома религиозној и конзервативној породици фарисеја, а од малена је имао контакте са незнабошцима, тако да је имао изузетне могућности да упозна не само језик (радило се о грчком), него и њихове обичаје и менталитет.

Будући веома предан вери отаца, појаву хришћанства и прикључивање његовог пријатеља Варнаве Христовим следбеницима, Савле је доживео као издају вере. Због тога се прикључује гониоцима хришћана. Свети јеванђелист Лука га у Свето писмо Новог Завета уводи у сцени каменовања светог архиђакона Стефана. Савле је, наиме, током каменовања чувао одећу присутнима. Међу-

тим, због његове оданости вери сам Господ му се јавља на путу у Дамаск и ту се Савле обраћа и постаје хришћанин.

Искуство непосредног контакта са Господом Исусом Христом, као и његово пређашње искуство живота у вери и познавање живота незнабожаца, учиниће од Савла (који је потом назван Павле) неприкосновеног апостола незнабожачких народа. На својим мисионарским путовањима, којих је било три, свети апостол Павле је обишао Малу Азију, југ Балкана, острва у Егејском и Средоземном мору, као и Рим (по предању обишао је и Шпанију), проповедајући благу вест пре свега Јеврејима, али и незнабошцима. Својим радом је отшкринуо врата хришћанства незнабошцима и омогућио да хришћанство постане универзалана вера – довољно велика да прихвати све народе у своја недра. За време гоњења цара Нерона мученички је пострадао у Риму 64. године.

6. Прогон Цркве

Под гоњењем Цркве подразумевамо изразито негативну реакцију на појаву и ширење, односно напредовање хришћанства.

Ова реакција је настала пре свега у окружењу заједнице које је разапело Господа Исуса Христа – у једном делу јеврејског свештенства и старешинства и то у Јерусалиму, а у време непосредно после крстоносне смрти и Васкрсења (око 30. године хришћанске ере). Разлог нетрпељивости према Господу је био главни мотив нетрпељивости и мржње према младој јерусалимској Цркви. Сви коју су исповедали да је Исус Месија бивали су хапшени, саслушавани, пребијани, а често и противправно осуђивани на смрт (на пример свети архиђакон Стефан).

Тридесетак година касније, вођство у прогону Цркве преузима Римска држава, али из другачијих побуда. Хришћанима је пребацивано да су неверници, да живе неморално, да су канибали (хране се људским месом), да су изузетно опасни по поредак и опстанак Царства. Главни инспиратори или особе које су омогућиле спровођење гоњења били су римски цареви. Римска држава је гонила Цркву са променљивим интезитетом између 64. и 313. године. Гоњење је започео цар Нерон, а коначно прекинуо свети цар Константин Велики. Хришћани су само због исповедања вере у Васкрслога, хапшени и подвргавани најгорим мучењима која је дотадашњи свет видео.

Божијим благословом Црква је успела да издржи ове страхоте и да се прошири и утврди. О томе сведочи и чињеница да је тридесетих година првог века хришћанство било вера неколицине у Палестини, а да је почетком четвртог века Црква обухватила цело римско царство и његову околину.

7. Јереси

Сусрет хришћанства и незнабожачког света, тачније сусрет вере у Свету Тројицу и незнабожачке учености, пре свега оне грчког порекла, довео је до појаве низа погрешних учења о Светој Тројици, Господу Исусу Христу, Светом Духу, односу Бога и света. Ова погрешна учења називамо јересима (сама реч јерес значи начело, мишљење). Најчешћи проблем са којим су се сретали хришћани који су долазили из грчког културног наслеђа јесте био покушај да на основу грчких философских система објасне како је могуће да је Света Тројица један Бог и

да дају одговор на питање ко је Исус Христос и у каквом је односу са Богом Оцем. Покушаји да се нађу одговори који би били у складу са философским предзнањем новокрштених многобожаца, као и да ти одговори буду у складу са законима разума створили су велике проблеме са којима се Црква дуго борила. Творци јереси су често били убеђени у исправност свога учења, па су веома истрајно бранили своје мишљење тако да су, на жалост, успели да придобију велики број присталица. Црква је Духом Светим проблеме откривала и током свог историјског пута исте решавала изграђујући богословље и правећи јасну разлику између православља и погрешног учења. Најпознатији јеретици су Симон Гатар, Савелије, Арије, Ориген, Несторије, Евтихије.

8. Расколи

За разлику од јереси, где се ради о погрешним учењима о Светој Тројици, Сину Божијем и Светоме Духу, расколи се тичу престапа у области поретка у Цркви и поремећаја Црквене дисциплине. Раскол или шизма значи цепање јединственог тела Цркве. Први расколи су се јавили још у доба гоњења када је у Картагини и Риму дошло до одвајања једног дела хришћана од Цркве и до формирања парацрквене организације. Током историје Црква ће пролазити кроз бројна искушења раскола, од којих је највећи раскол настао у петом веку, када долази до шизме између оних који су прихватили одлуке Васељенског сабора у Халкидону и оних који су их одбацивали. Најпознатији раскол који и дан-данас мучи Цркву јесте Велика шизма из 1054. године када је дошло до цепања између два велика Црквена центра – Рима и Цариграда.

9. Милански едикт

Милански едикт јесте договор који су потписали свети цар Константин и његов савладар Ликиније у Милану 313. године, којим се прекида гоњење Цркве. Цркви су дата права да слободно исповеда веру у Свету Тројицу, да мисионари и да врши богослужења.

10. Васељенски сабори

Када се тек рођена Црква сусрела са проблемом пријема необрезаних у Цркву проблем је решен сазивањем Апостолског сабора 49. године. Следујући тај пример Црква је проблеме који су се тицали њеног учења и дисциплине решавала саборно. Требало би имати на уму да су сабори потврђивали заједницу у исповедању вере и црквеној дисциплини, али да не представљају неку над-епископску власт. Током свог историјског развоја Црква је препознала седам васељенских (општих) сабора који су тако названи, јер су њихове одлуке прихваћене као важне за васцело хришћанство.

Први васељенски сабор је одржан 325. године у Никеји и сазван је због Арија који је тврдио да је Господ Исус Христос створење, а не јединородни Син Божији. Утврђено је првих осам чланова Символа вере.

Други васељенски сабор је одржан 381. године у Константинопољу и разматрао је остатке Аријеве јереси, као и јереси духоворства која је Светог Духа поистовећивала са створењем. Утврђен је целокупни Символ вере.

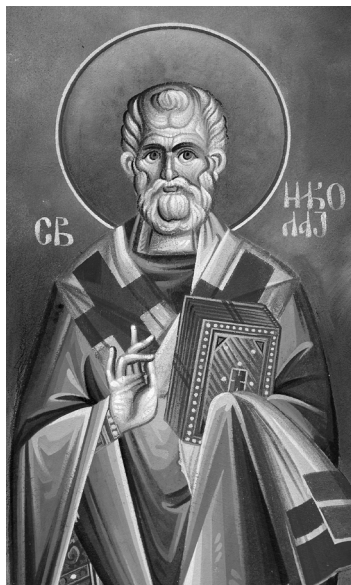
Трећи васељенски сабор је одржан 431. године у Ефесу због јереси Несторија који је тврдио да Марија није Богородица, већ да је родила Христа који није савршени Бог.

Четврти васељенски сабор је одржан 451. године у Халкидону због јереси Евтихија који је тврдио да је Богочовек Исус Христос само Бог.

Пети васељенски сабор је одржан 553. године у Цариграду због осуде свих јереси претходног периода са посебним акцентом на присталице Несторијеве јереси. На њему је покушано превладавање раскола који је настао после сабора у Халкидону.

Шести васељенски сабор је одржан 680–81. године у Константинопољу због монотелитске јереси по којој је у Богочовеку постојала само једна воља – божанска.

Седми васељенски сабор је одржан 787. године у Никеји да би потврдио православно поштовање икона.



11. Монаштво



Живот у анђелском образу или монаштво јавља се веома рано, тачније још пре настанка хришћанства. Господ Исус Христос је својим позивом да онај који хоће да Га следи остави све и крене за Њим, поставио основе хришћанског монаштва. Сама реч монах потиче од грчке речи монос која значи један. Требало би истаћи да монах, мада на први поглед изгледа изолован, то заправо није, јер је у веома присној молитвеној вези како са Богом, тако и са свим правоверним хришћанима. До масовније појаве монаштва дошло је у четвртном веку, када је због слободе која је дата Цркви дошло до слабљења опште црквене дисциплине. Тада се јављају два главна вида монаштва – пустињачки, чији је оснивач свети Антоније Велики и општежитељни, чији је оснивач свети Пахомије Велики. Монаштво је кроз целу своју историју било савест Цркве и често је помагало отклањању проблема из области вере, богослужења и поретка, тако да је без њега немогуће разумети историју Цркве, нити је могућа њена будућност.

12. Велики раскол

Велики раскол јесте догађај од 16. 07. 1054. године, када је дошло до цепања јединственог тела Цркве на две половине, чији су центри у Риму и Константинопољу. Главни проблем је био једнострана измена Символа вере убацивањем одреднице да Свети Дух исходи од Оца и од Сина (Филиокве) које је извршено на Западу, а што је Исток сматрао апсолутно недопустивим. Осим овог, различит развој богословља почев од петог века, створио је непремостиве разлике које су биле оптерећене и ванцрквеним проблемима. Све ово је довело до раскида веза између поменутих центара.

13. Крсташки походи

Од тренутка када су Персијанци у седмом веку заузели Јерусалим, а затим га Византинци ослободили, Свети град је био стално у опасности од најезде неверника. Настанком ислама 622. године ова опасност постаје све већа, а способност Византије да Јерусалим заштити све мања. Када је током једанаестог века Јерусалим поново потпао под власт муслимана, папа Урбан II је 27. 11. 1095. године на сабору у Клермону (Француска) позвао на Крсташки рат. Крсташки рат је требало да омогући ослобођење Јерусалима и сигурност у муслиманском окружењу. На жалост, у пракси се ова врста похода претворила у истребљивање Јевреја у Западној Европи, а затим и у отворени сукоб са хришћанима који су живели на путу којим су крсташки походи на исток пролазили. Кулминација одступања од првобитне замисли представља IV Крсташки поход из 1204. године када је пао Цариград и када

су Латини на његовој територији створили своје државе и завели своју црквену управу. Овај поход је означио и дефинитивни разлаз Истока и Запада.

14. Пад Византије

Византија се после IV Крсташког похода никада није у потпуности опоравила. Надирање Турака-Османлија није имао ко да спречи, тако да су они освајали територију за територијом. Почетком петнаестог века главни град некада моћног царства - Константинопољ био је као кап у турском мору, јер је био опкољен са свих страна. Византијски цареви су узалуд покушавали да добију војну помоћ са Запада. Када је почетком априла 1453. године султан Мехмед III кренуо у одлучујући напад на град у њему се нашло двадесет пута мање војника него Турака. У ноћи између 27. и 28. маја 1453. године Константинопољ је пао, а са њим и Византија. Тридесетак година касније Москва је почела да се спомиње као наследница Византије или Трећи Рим, но ова идеја није одговарала стварности.

15. Протестанти

Због опадања вере и великих проблема у области црквеног поретка, 1517. године долази до раскола на Западу и до појаве верских заједница које су протествовале против Рима и које су се од њега одвојиле. Тако је настао назив протестанти. Реформа коју су они извршили трајно је променила стање Цркве на Западу и поставила основе данашњег стања.



ИСТОРИЈА
СРПСКЕ
ПРАВОСЛАВНЕ
ЦРКВЕ



ИСТОРИЈА СПЦ

1. Како су се звали апостоли Словена?

Хришћански просветитељи Срба, као и свих словенских народа, јесу света равноапостолна браћа Кирило и Методије. Света браћа су уједно и састављачи првог словенског писма (глагољице), које је умногоме помогло у покрштавању словенских народа. Крштење Срба се датира у време владавине кнеза Мутимира (860–890).



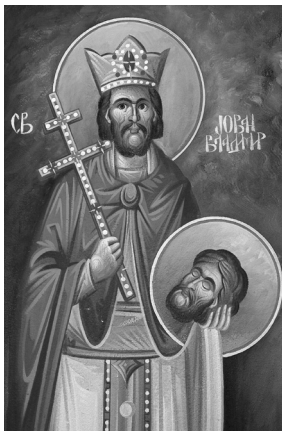
2. Како се звала прва словенска епархија и ко је био њен епископ?

Као прва словенска епархија помиње се „Величка епархија“, чији је први епископ од 893. године био свети Климент Охридски. Ова епархија је у то време била у саставу Бугарске цркве, која је самостална од 870. године. Нешто касније, у држави цара Самуила (976–1014) створена је патријаршија са седиштем у Охриду.



3. Како се звао први српски владар-светитељ и када је пострадао?

Српска племена у Зети, односно Дукљи (данашња Црна Гора), укључујући и приморје, у 9. веку су уједињена у посебну државу - Зету, која се раније звала Дукља. Краљ у Дукљи био је Јован Владимир (+1016), зет цара Самуила (ожењен његовом кћерком Косаром, у монаштву Теодором). Он је постао први српски владар-светитељ, који се прославио праведним страдањем и хришћанским стрпљењем. Свети Краљ Јован Владимир сахрањен је у цркви Свете Богородице Крајинске. Данас се налази у цркви код Елбасана у Албанији (Шин Ђон).



4. Како се звао први познати владар Босне и како је Црква била организована на тлу његове државе?

Босна се од Зете одвојила после смрти краља Бодина 1101. године. У српским земљама на подручју Босне и Херцеговине, са титулом бан, самостално је владао Кулин (1180–1204). Босна је као државна целина била географски удаљена од Византије и њеног директног утицаја. Што се тиче хришћанске цркве у Босни и Херцеговини, она је од самог почетка крштавања Срба на тим просторима била обухваћена црквеном организацијом коју је касније (у XIII веку) уредио Свети Сава. Богослужбени језик је био словенски, као и целокупна писменост.

5. Ко је родоначалник лозе Немањића и Српске државе?

Крајем XII века велики рашки жупан Стефан Немања (1169–1196) успео је да у једну државу уједини већину тадашњих српских држава. У спољној политици своје државе определио се за Византију. Определио се, што је веома важно, и за византијски духовни (православно-хришћански) и културни утицај уопште.

6. Које манастире је подигао Стефан Немања и зашто?

Стефан Немања је лично био веома побожан и од самог почетка непоколебљиво опредељен за источно хришћанство (православље). И данас постоје цркве и манастири које су његове задужбине: манастир Пресвете Богородице и манастир Светог Николе у Топлици, мана-

стир Ђурђеви Ступови код Раса (Нови Пазар), црква Светог Пантелејмона у Нишу, црква Светих Архангела у Скопљу, манастир Студеница, Хиландар итд.

7. Како су се звали синови Стефана Немање?

Стефан Немања је имао три сина: најстарији се звао Вук, средњи Стефан (касније прозван Првовенчани) и најмлађи Растко, у монаштву Сава.

8. Када је Српска црква добила самосталност (архиепископију) и како се звао њен први архиепископ?

У време Светог Саве цела Света Гора, а самим тим и Хиландар, осетила је последице Четвртог крсташког рата, када су Латини срушили скоро читаво Византијско царство, и опљачкали Цариград, престоницу Источног римског царства. Латини су основали такозвано Латинско царство које трајало од 1204. до 1261. године. Свети Сава одлази 1219. године у Никеју код избеглог цара Теодора Ласкариса и цариградског Патријарха Манојла Сарантена Харинтопула, од кога добија самосталност за Српску цркву, а Свети Сава бива постављен за њеног првог архиепископа.

9. Шта је то Крмчија?

Свети Сава је приликом повратка из Никеје кратко време боравио у Солуну, где довршава састављање и превођење *Законоправила* (Крмчија), као црквено-државног законика или Устава којим се законски регулише уређење самосталне Српске цркве.

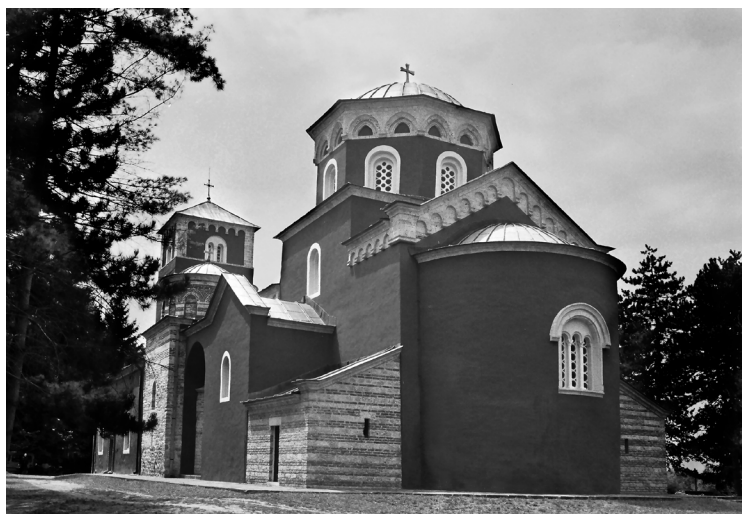


10. Колико се епархија налазило у саставу самосталне Српске цркве?

Поред постојеће три старе епархије, Свети Сава оснива још осам нових епископија и то: Жичку (седиште архиепископије), Зетску, Хвостанску, Хумску, Топличку, Будимљанску, Дабарску и Моравичку.

11. Када је крунисан Стефан Првовенчани и ко га је крунисао?

У манастиру Жичи, која је одређена за седиште архиепископије, одржан је на Спасовдан 1221. године црквено-народни сабор. На овом сабору је Свети Сава крунисао за краља свога брата Стефана. Тим чином Србија је добила првог краља и постала краљевина.



12. Колико је година трајао период архиепископије и колико је до првога патријарха на архиепископском трону било архиепископа?

Период архиепископије траје од 1219. год. до 1346. године. У време најпознатијих и најзнаменитијих краљева из династије Немањића на трону Светог Саве променило се дванаест архиепископа. Седиште архиепископије је најпре било у манастиру Жичи, али је 1253. године, због опа-

сности од Татара и Кумана, пренето у метох манастира Жиче, у Пећ, на улазу у Руговску клисуру, на безбедније и сигурније место.

13. Наброј све владаре из династије Немањића од Стефана Првовенчаног?

Најпре су се на краљевском трону смењивали синови Стефана Првовенчаног и то: Радослав, Владислав и Урош I. Након Уроша следе: Драгутин, Милутин, Стефан Дечански и Душан Силни, који је 1346. године постао цар. Последњи владар из династије Немањића био је цар Урош, у народу познат као Нејаки, који је умро 1371. године после битке на Марици.

14. Које године је умро Свети Сава и где је сахрањен?

Свети Сава се одрекао архиепископског престола 1233. године (наследио га је Арсеније Сремац). Годину дана након тога одлази на своје друго поклоничко путовање у Свету Земљу. На том путовању Свети Сава се разболео и при повратку свратио код свога пријатеља, бугарског владара Јована Асена у Трново, где је и умро 14/27. јануара 1236. године. Његов синовац, краљ Владислав, успео је да после више од годину дана пренесе његово тело (мошти) из Трнова и сахрани га 6/19. маја 1237. године у својој задужбини, у манастиру Милешева, код Пријепоља.

15. Када се Душан прогласио за цара и како се звао први патријарх Српске цркве?

Српска држава је у време владавине Душана, била највећа и најмоћнија на целом Балкану. Срби су држали

Тесалију, подручје Свете Горе до Хриостопоља, Епир и Албанију. Краљ Душан је најпре подигао Српску архиепископију на ниво патријаршије. Први српски патријарх био је Јоаникије Први, који је краља Душана, на Васкрс, 16. априла 1346. године, у Скопљу, крунисао за цара.

16. Када се догодио бој на Косову и који је српски кнез тада предводио српску војску против Турака?

Након смрти цара Уроша Нејаког, велико Душаново царство се распало. Највећи део српских земаља ујединио је кнез Лазар Хребељановић, који није био из династије Немањића, али је преко жене Милице дошао у везу са том династијом. Он се показао као најодлучнији у одбрани државног и духовног наслеђа Немањића. За Србе је у том тренутку постала пресудна битка са Турцима на Видовдан 15/28. јуна 1389. године на Косову Пољу.

17. Како се звао наследник кнеза Лазара?

Косовском битком нису све српске земље покорене, али је Србија постала вазална (зависна, потчињена) у односу на Турску. Кнеза Лазара је наследио његов син Стефан (не одмах већ када је постао пунолетан. До тада је владала његова мајка Милица). Стефан је добио титулу деспота после битке на Ангори 1402. године. Србија није више била у вазалном положају према Турцима. О духовном и економском напретку тадашње Србије, најбоље сведоче Стефанове задужбине Манасија, Каленић и други.

18. Како се звао последњи знаменити владар Србије пре њеног коначног пада 1459. године?

Један од последњих српских деспота пред коначни пад Србије био је деспот Ђурађ Бранковић, 1427–1456. године (син Вука Бранковића). За време његове владавине подигнута је нова престоница Србије, Смедерево. Његова владавина је уједно и последња одбрана Србије. Деспот Ђурађ се одликовао јаком и одлучном вером. Тако је одбио да прими унију са римокатолицима на сабору у Ферари и Фиренци 1439. године.

19. Када је први пут угашена Српска патријаршија?

Не задуго после пада деспотовине Србије (1459. године) дошло је и до гашења Српске патријаршије. Последњи патријарх који се спомиње пре гашења патријаршије био је Арсеније II, који је умро 1462–63. године. Након његове смрти настаје тешко време за Српску цркву, а послове управљања црквом преузима суседна Охридска архиепископија.

20. Када је обновљена Српска патријаршија и ко је то учинио?

Кључну улогу о обнови патријаршије имали су Соколовићи. Великом помоћу Мехмед паше Соколовића (потурчени Србин из села Соколовића код Вишеграда), патријаршија је обновљена 1557. године, а за првога патријарха обновљене патријаршије постављен је његов брат Макарије Соколовић (1557–1571). Пећка патријаршија је тада духовно објединила све српске етничке просторе, па чак и шире (делове Бугарске и Угарске). Патријаршија је броја-

ла велики број епархија (око 40), и по свом пространству била је већа чак и од патријаршије у време цара Душана. Титула коју су Турци дали патријарху била је титула Милет-баше (етнарха народа), и она је у неку руку обједињавала и црквену и државну власт.

21. Где су и када спаљене мошти Светога Саве?

Године 1594. дошло је до устанка Срба у Банату. Устаници су на својим заставама носили иконе са ликом Светога Саве. Сличан устанак је у то време избио и у околини Пећи, у Метохији, а 1596. године и у Херцеговини. Све устанке из овога доба Турци су крваво угушили. Због свега тога београдски Синан-паша наредио је спаљивање моштију Светога Саве на Врачару у Београду 27. априла (10. маја) 1594. године. Тадашњи патријарх Јован Кантул такође је платио главом. Убијен је у Цариграду 1613. године.



22. Када се збила прва Велика сеоба Срба и ко је предводио сеобу?

Веома тешке последице по наш народ и Цркву уопште имао је аустријско-турски рат, који се водио за време пећког патријарха Арсенија III Чарнојевића (1674–1690; +1706). Након пораза Турака код Беча, аустријска војска на челу са чувеним генералом Пиколоминијем, кренула је у противофанзиву, и веома брзо су Аустријанци уз помоћ Срба ослободили већи део Србије, дошавши до Скопља. Међутим, убрзо је уследила турска контраофанзива, пред којом Срби узмичу у Великој сеоби 1690. године, кад је Саву и Дунав на челу са патријархом Арсенијем прешло око 70.000 људи.

23. Какав је назив имала Српска црква у Аустрији?

Срби који су избегли заједно са патријархом Арсенијем 1690. године, добили су на свој захтев потврду о оснивању чувене Карловачке митрополије, која се у почетку (од 1718. год.) звала Крушедолска, по седишту митрополије, које је било у манастиру Крушедолу. Цар Леополд Први је потврдио митрополију 4. марта 1695. године, а први митрополит био је управо патријарх Арсеније III до 1706. године, када је умро.

24. Када је по други пут угашена Пећка патријаршија?

Пећка патријаршија је по други пут угашена 1766. за време патријарха Калиника II. Разлог за гашење патријаршије била је презадуженост према Турцима. После гашења Пећка патријаршија је припојена Цариградској патријаршији.

25. До када је постојала Карловачка митрополија и ко су били најзнаменитији митрополити?

Карловачка митрополија као аутономна црква постојала је све до 1913. године када је за време I светског рата, највероватније убијен последњи митрополит на челу Карловачке митрополије Лукијан Богдановић (1908–1913). Од најзнаменитијих митрополита можемо издвојити: Исаију Ђаковића (другог митрополита карловачког), Мојсија Петровића (митрополита уједињене Београдско-карловачке митрополије 1725–1730), Арсенија IV Јовановића-Шакабенту (1740–1748), Павла Ненадовића (1749–1768), Стефана Стратимировића (митрополит који се најдуже задржао на митрополитском престолу, пуних 46 година 1790–1836) итд.

26. Када је подигнут Први Српски устанак и ко га је предводио?

Тежак живот српског живља почетком 19. века довео је до подизања устанка против дахија које су у то време владале. Устанак је подигнут на празник Сретење 1804. године, у Орашцу код Аранђеловца. За предводника устанка изабран је Карађорђе Петровић који је понео титулу врховног Војда Србије. У устанку је активно учествовала и



црква, помажући устанике, а нека су свештена лица чак и страдала за слободу српскога народа.

27. Када је поново обновљена Српска патријаршија и како се звао први патријарх обновљене патријаршије?

Српска црква се обратила Цариградској патријаршији као мајци цркви и упознала је са новим околностима у којима се наша после првог светског рата, а са жељом да се патријаршија обнови. Васељенска патријаршија је то одобрила и издала одговарајући томос. Одржан је потом архијерејски сабор у Сремским Карловцима 30. августа 1920. године, на дан Сабора српских светитеља. Први српски патријарх обновљене Патријаршије био је митрополит Србије Димитрије Павловић (1920–1930).

28. Када је основана шумадијска епархија и како су се звали досадашњи епископи?

Епархија шумадијска је основана 1947. године. Њен први епископ био је Валеријан Стефановић (1947–1976), други Сава Вуковић (1976–2001). Од 2002. године епископ је Његово Преосвештенство Господин Господин Јован Младеновић.

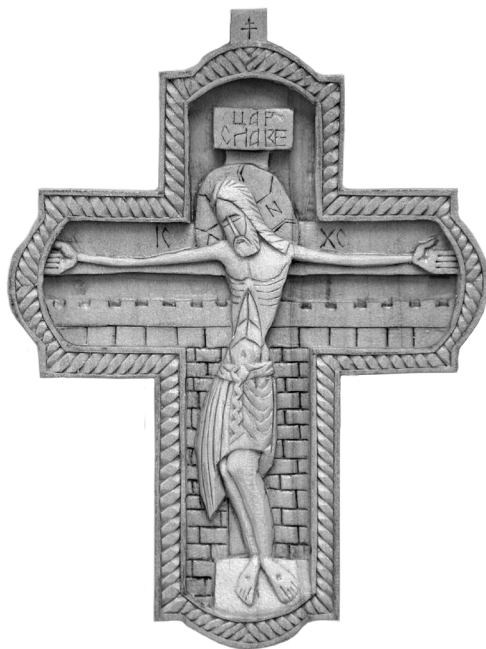
29. Како се звао патријарх пре садашњег патријарха?

Патријарх Герман Ђорић (1958–1990; +1991) је најдуже од свих поглавара био на челу Цркве. За његово време основане су нове епархије: Западноевропска, Аустралијска, Врањска и Канадска и настављени су радови на храму Светога Саве у Београду (1985).

30. Које богословије постоје у данашњој Српској цркви?

У СПЦ постоји укупно седам средњих богословских школа: Богословија Светога Саве у Београду, Богословија Светог Арсенија Сремца у Сремским Карловцима, Богословија Светих Ђирила и Методија у Нишу, Богословија Светог Петра Цетињског на Цетињу, Богословија Светог Петра Дабробосанског у Србињу (Фоча), Богословија Света Три Јерарха у Крки и Богословија Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.





ЛИТЕРАТУРА

За Катихизис:

Епископ др Игнатије (Мидић), Уџбеници Катихизиса,
за трећи и четврти разред основне и први и други разред сред-
њих школа, ЗУНС, Београд;

Др Здравко Пено, Катихизис, Никшић 2002. године.

За Историју Цркве:

Џон Дрејн, Увођење у Нови завет, Београд 2004.

Томас Хопко, Православна вера, Књига 3, Крагујевац
1993.

ПРАВОСЛАВНА ВЕРА

издавач

Каленик

главни и одговорни уредник
протојереј др Зоран Крстић

приредили

о. ђакон Златко Матић
Владан Костадиновић
Александар Сенић

лектура

јереј Никола Миловић

дизајн, илустрације, фотографије и прелом

✦ Уметничка радионица
Светог краља Милутина

штампа

Беоштампа, Београд

тираж

5000

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271. 2-282. 3

271. 222 (497. 11)-9

27-9

ПРАВОСЛАВНА вера / приредили Златко Матић, Владан Костадиновић, Александар Сенић. - Крагујевац : Каленић, 2005 (Београд : Беоштампа). - 102 стр. : илустр. ; 21 cm

Тираж 5.000. - Библиографија: стр. [103].

- Садржај с насл. стр. : Катихизис : православни катихизис, основе православне вере кроз питања и одговоре, библијска сведочанства. Историја Цркве. Историја Српске православне цркве.

ISBN 86-84183-11-8

1. Матић, Златко

COBISS . SR - ID 127096076

